

ΜΗΝΙΑΙΑ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΙΣ

ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΚΗ—ΜΟΥΣΙΚΗ—ΘΕΑΤΡΙΚΗ
ΩΡΓΑΝΟΝ ΤΟΥ ΦΙΛΟΤΕΧΝΙΚΟΥ ΟΜΙΛΟΥ ΝΕΩΝ

ΕΤΟΣ Β΄ Φ' ΑΛΛΑΔΙΟΝ 7^{ον}

ΣΑΜΟΣ-ΒΑΘΥ

ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΣ 1925

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

- ΟΜΗΡΟΣ. Ὀδύσσεια Κ. 77-132 Μετ. Ζήσ. Σίδερης
Β. ΘΕΟΦΑΝΙΔΗΣ. "Ἡ Τρικυμία, τοῦ Σαίκοπηρ.
ΓΙΑΝΗΣ ΒΟΥΛΗΣ. Mater Pulchra.
GABRIELE D' ANNUNZIO. Φραντσέσκα ντὰ Ρί-
μινι. Μετ. Γ. Κέρκης.
ΣΤΕΦΑΝΟΣ ΣΙΔΕΡΗΣ. Βαθύ.
PIERRE LOUYS. Ἄπ' τὰ τραγούδια τῆς Βιλτώς.
Μεταφ. Μ. Βοηκλῆς.
ΕΥΑΓΓΕΛΟΣ ΤΡΟΒΑΣ. Πῶς κατελήφθη ἡ Κιουτά-
χεια.
Γ. ΘΕΜΕΛΙΣ. Ὀλημερίς.
Παράγραφοι, Ἀλληλογραφία κλπ.

ΜΗΝΙΑΙΑ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΙΣ

ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΚΗ—ΜΟΥΣΙΚΗ—ΘΕΑΤΡΙΚΗ

ΟΡΓΑΝΟΝ ΤΟΥ ΦΙΛΟΤΕΧΝΙΚΟΥ ΟΜΙΛΟΥ ΝΕΩΝ

ΕΤΟΣ Β'. ΦΥΛΛΑΔΙΟΝ 7^{ον}

ΣΑΜΟΣ-ΒΑΘΥ

ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΣ 1925

ΟΔΥΣΣΕΙΑ

Κ. 77—132

Τότε τραβοῦμε ἐκεῖθε ἔμπρὸς μὲ ματωμένα σπλάγχνα,
κί' ἔσβηνε στὸ σκληρὸ κουπί τὸ θάρρος τῶν συντρόφων,
πού γιὰ τίς ἁμαρτίες μας δὲν εἶχε ὁ δρόμος ἄκη.
Ἄδιακοπα ἀρμενίζαμε μέρες καὶ νύχτες ἕξη 80
καὶ φτάσαμε τὴν ἑβδομὴ στ' ὀρθοχτισμένο κάστρο
τοῦ Λάμου, στὴν τηλέπυλο τῆ γῆ τῶν Λαιστρυγόνων,
ὅπου σὰν ἔρχεται ὁ βοσκὸς τὰ γίδια νὰ μαντρίσει,
βοσκὸ πὺν βγαίνει χαιρετᾷ καὶ τ' ἀπαντᾷ κί' ἐκεῖνος.
Ἄνθρωπος ἀγροπνός ἐκεῖ θὰ κέρδιζε διὸ ρόγες, 85
τῆ μιὰ γελᾶδια βόσκοντας τὴν ἄλλη πρόβατα ἄσπρα,
γιατὶ εἶναι οἱ δρόμοι σύκοντα τῆς νύχτας καὶ τῆς μέρας.
Σὰν ἦρθαμε στὸ ξακουστὸ λιμάνι, πὺν τριγύρο
τὸ κλειοῦσαν βράχοι ἀπότομοι κί' ἀπὸ τὰ διὸ τὰ μέρη,
κί' ἔβγαιναν ἄκρος πεταχτὲς ἀγνάντια ἢ μιὰ στὴν ἄλλη 90
στὴ θάλασσα, κί' εἶταν στενὸ τοῦ λιμανιοῦ τὸ στόμα,
ἐκεῖ τὰψηλοκέφαλα τὰράξαμε καρᾶβια,
καὶ στὴ σειρᾷ τὰ δέσαμε τῶνα κοντὰ μὲ τᾶλλο,
γιατὶ ποτὲ δὲ φούσκωνε τὸ κῦμα στὸ λιμάνι,
οὔτε μεγάλο οὔτε μικρό, μὸν ἄσπρη εἶταν γαλήνη. 95
Μόνος ἐγὼ ὄξω κράτησα τὸ μελανὸ καρᾶβι,
κοντὰ σὲ κάβο κί' ἔδεσα στὶς πέτρες παλαμάρι,
κί' ἀνέβηκα καὶ στάθηκα σὲ μιὰ ψηλὴ ραχοῦλα.
Ἄργωμα ἐκεῖ δὲ φαίνονταν βοδιῶν μήτε ἔργα ἀνθρώπων,
καὶ μόνο βλέπαμε καπνὸ ψηλὰ ἀπ' τὴ γῆ νὰ βγαίνει. 100
Τότε συντρόφους ἔστειλα νὰ πᾶνε καὶ νὰ μάθουν
ποιοὶ σιτοφάγοι κάθονταν σ' ἀφτὴ τῆ χώρα ἀνθρώποι,
ἀπ' ὅλους διὸ διαλέγοντας καὶ τρίτον ἕναν κρᾶχτη.
Τὸν ἴσιο δρόμο τράβηξαν κί' ἐκεῖνοι πὺν τὰ κάρα
στὴ χώρα ἀπ' τὰ ψηλὰ βουνὰ κατέβαζαν τὰ ξύλα, 105
κί' ἔμπρὸς στὴν πόλιν ἀντάμωσαν μιὰ κόρη νὰ γερμίζει,
τοῦ Λαιστρυγόνα τῶμορφο κορίτσι τοῦ Ἄντιφᾶτη.
Στὴ δροσερῇ κατέβηκε πηγὴ τὴν Ἄρτακίαν
πὺν ἐκεῖθε παίρνανε νερὸ καὶ πῆγαιναν στὴ χώρα.

Κοντά της πᾶν και στάθηκαν και νά τους πεί ρωτοῦσαν 110
 ποιὸν εἶχε ὁ τόπος βασιλιά και ποιὸς τοὺς κυβερνοῦσε,
 κι' ἐκεῖνη εὐτὺς τοὺς ἔδειξε τὸ παιρικό της σπῖτι.
 Σὰν μῆκαν μέσα, βρήκανε μπροστά τους μιὰ γυναῖκα,
 ψηλὴ σὰ μιὰ βουνοκορφὴ κι' ὄλους τοὺς πῆρε ὁ φόβος.
 Φώναξε εὐτὺς τὸν ἄντρα της τὸν ξακουστὸ Ἀντιφάτη 115
 ἀπ' τὴν πλατέα, πῶβλε στοὺς νοῦ του τὸ χαμό τους,
 κι' ἄρπαξε ὡς ἦρθε κι' ἔφαγε τὸν ἕνα ἀπ' τοὺς συντρόφους,
 κι' οἱ διὸ στα πόδια τῶβαλαν και φτάσανε στὰ πλοῖα.
 Ἔβαλε τότε τις φωνές στη χώρα ὁ Ἀντιφάτης,
 κι' ἄλλοι ἀπ' ἄλλοῦ ξετρούπωναν χιλιάδες Λαιστρυγόνες 120
 πελώριοι, πού με Γίγαντες μοιάζανε κι' ὄχι μ' ἄντρες.
 Ἀσήκωτες ἀπ' τις κορφές κοιτῶνες μᾶς πετοῦσαν
 κι' ἄξαφνα κρότοι φοβεροὶ κατὰ τὰ πλοῖα ἀκούσαν,
 ἀνθρώπων πού σκοτιώνουνταν και караβιῶν πού σποῦσαν.
 Σὰν ψάρια τοὺς καμάκιαζαν φριχτὸ φαί νά φᾶνε. 125
 Κι' ἐνόσφ τοὺς συντρόφους μου χαλοῦσαν στὸ λιμάνι.
 τράβηξα τότε ἀπ' τὸ μηρὶ τὸ κοφτερὸ μαχαίρι
 κι' ἔκοψα τὰ πρυμόσκοινα τοῦ μαύρου караβιοῦ μου,
 και στοὺς συντρόφους ἔσκουξα, χωρὶς καιρὸ νά χάνουν,
 νά πιάνουν ὄλοι τὰ κουπιὰ νά φύγουμε ἀπ' τὸ χάρο, 130
 κι' ἐμπρὸς ἀπ' τὴν τρομάρα τους τὸ κύμα ἀφροκοποῦσε.
 Χαρούμενα ἔτσι ξέφυγε τοὺς κοεμασμένους βράχους
 στὸ πέλαο τὸ καράβι μου, τᾶλλα χαθήκανε ὄλα.

Μεταφ. ΖΗΣΙΜΟΣ ΣΙΑΒΡΗΣ

“Η ΤΡΙΚΥΜΙΑ,, ΤΟΥ ΣΑΙΚΣΠΗΡ

(Ὁ λόγος συμπολίτης μας κ. Βασίλειος Θεοφανίδης, μᾶς παραχόρησε εὐγενικὰ ἕνα κομμάτι ἀπὸ τὴ διάλεξη πού ἔδωσε τις προάλλες στὸ Σύλλογο «Πυθαγόρας» γιὰ τὸ ἔργο τοῦ Σαίξπηρ «Ἡ Τρικυμία.»)

Στὸ κομμάτι αὐτὸ, πού εἶνε πρόλογος τῆς διαλέξεώς του, ὁμιλητῆς μᾶς παρουσιάζει τὸ Σαίξπηρ σὰν ἐπιρρεασμένον, στὴ συγγραφῆ τῆς «Τρικυμίας», ἀπὸ τις ἰδέες τοῦ ἀρχαίου Πλάτωνα και διατείνεται πὺς ἡ γνώση τῆς Πλατωνικῆς μεταφυσικῆς εἶναι ἀπαραίτητη γιὰ τὴν κατανόηση τοῦ συμβολικοῦ αὐτοῦ ἀριστουργήματος.

Ἡ «Μηνιαία Ἐπιθεώρηση» εἶνε ὑποχρεωμένη στὸν κ. Θεοφανίδη γιὰ τὴν τιμὴ πού τῆς κάνει με τὴ δημοσίευση αὐτῆ και συγχρόνως περήφανη γιὰτι κανεὶς ἄλλος ὡς σήμερα δὲ συσχέτισε τις ψηλές ἔνοιες τῆς «Τρικυμίας» με τις Πλατωνικῆς θεωρίες.

Ἡ ἰδέα αὐτὴ ἀνήκει ἀποκλειστικὰ στὸν κ. Θεοφανίδη και ἐπαναλαμβάνομε πὺς εἴμαστε περήφανοι γιὰτι ἀπὸ τις στήλες τοῦ περιοδικοῦ

μας διακηρύσσεται ἡ πρωτότυπη αὐτὴ παρατήρηση.)

Κυρίες και Κύριοι,

Δὲ φαν-άζεστε τὴ χαρὰ μου, ὅταν, ἕνα βράδι, κάμποσες μέρες πρὶν, πῆρα και γὼ τὴν ποθοῦμενη πρόσκληση τοῦ Συλλόγου, γιὰ νά κάμω διάλεξη! Δὲν εἶχα διαβάσει καλὰ καλὰ ἀκόμη τὸ χαριτωμένο γράμμα, και ἡ τιμὴ, ἡ τιμὴ πού συνοδεύει πάντα τις τέτοιες πρόσκλησεις και πού εἶναι πλασμένη, καθὼς ξέρετε, ἀπ' τὰ ρῶματα τὰ πιὸ μεθυστικὰ τῆς Ἀραβίας, ξεχύνεται ἀμέσως ἀπὸ μέσα, και, σὰν πάχνη χλιαρὴ και γλυκειά, ξεπλώνεται ὀδύγυρα μου και με περιλούζει ἀπὸ τὴν κορφὴ ὡς τὰ νύχια. Σκέφτηκα κείνη τὴν ὥρα νά Σᾶς μιλήσω και πάλι γιὰ τὸν αἰώνιο πόνο με τᾶνεξάντλητο θέμα του, και ἡ ἰδέα πὺς θὰ καμαρώσω και πάλι μπροστὰ σὲ τόσο διαλεχτὸ κόσμο και θὰ τραγουδήσω τὸ γλυκὸ τραγούδι: τῆς ἐπίδειξης, με ἀφιόνισε και με παράλυσε. Παραδόθηκα! Ὁ λουτρὸς τοῦ ἐγωῖσμοῦ μυρωδικός, μεθυστικός, κοιμητικός, εἶτανε πανέτοιμος. Και τετῶθηκα χαρούμενος πάνω στὸ ἀχνισμένο και κατᾶλευκο μάρμαρο τῆς μεγαλοφροσύνης. . .

Μὰ δὲν πρόφτασα νά τὸ καλονοιώσω, και νά, φίλοι μου, ξάφνω, ἕνας κρύος ἄερας, σὰν τὸ ρέμμα πού μπαίνει ἀπροσδόκητα καμμιὰ φορὰ μέσα στὸ λουτρό, ἕνας τέτοιος ἄερας, βίαιος και τσουχτερός, ὄρμαξ πάνω στὴν πιὸ γλυκεῖα μου ἀπόλαψη και μιὰ βουή, ἀμέσως ὕστερα, σὰν κείνη πού ἀκούσανε οἱ Ἀπόστολοι, πιὸ βαριὰ ὅμως αὐτὴ και πιὸ συγκεχυμένη, ἀκούεται νά βουίζη και νᾶντιλαῖξ μέσα στὸ ἔρημο δωμάτιό μου. . . Κοκκάλισα κι' ἀπὸ τὸ κρύο κι' ἀπὸ τὸ φόβο!

—Ποιὸς εἶναι; ἔ! ποιὸς εἶναι; λέω τρομαγμένος.

Μὰ, καμμιὰ φωνὴ δὲν ἀπαντᾷ! Και σκεφτῆτε πὺς εἶτανε και γύρω μου σκοτάδι, γιὰτι κι' ἡ νύχτα εἶχε τῶρα ἀρκετὰ προχωρήσει!

Τί νά κάμω; Ἐτρεμα ὄλος!!

—Ποιὸς εἶναι; ἔ! ποιὸς εἶναι; τόλμησα νά ξαναφωναῖξω.

Μὰ δὲν πρόφτασα, καλὰ καλὰ, νά τελειώσω τὴ φράση μου, και ἰδοῦ, ἕνας σωρὸς πύρινες γλώσσες φανερώνονται ἀπὸ τὸ βάθος τοῦ δωματιοῦ μου, πέρα ἐκεῖ, κατὰ τὴν ἄκρη. . . Ἐφριξά! Γιὰ μιὰ στιγμή, νόμισα πὺς τὸ σπῖτι ἔπιασε φωτιὰ και πὺς ἡ βουή ἐκείνη εἶτανε ἡ βουή τοῦ πλήθους, πού ἦρθανε ἀπ' ὄξω νά με βοηθήσουν—ἔτσι εἶπα μέσα μου. Και κάνω νά τρέξω κατὰ ὄξω, γιὰ νά γλυτώσω. Μόλις ὅμως ἐτοιμάστηκα νά ὀρμήσω και οἱ πύρινες ἐκεῖνες γλώσσες γίνονται ἀμέσως ἄλλοι τόσοι φωτοστέφανοι και χιλιάδες και χιλιάδες μορφές, σὰ μορφές, λέει, σὰν πρόσωπα παρουσιάζονται τῶρα μπροστὰ μου, κουνώντας ἀπειλητικὰ τὰ κεφάλια τους κι' ἐργάμενες κατὰ πάνω μου. . .

Ἐκαμα πάλι νά φύγω, μιὰ βροντερὴ ὅμως τῶρα και ἐπιβλητικὴ φωνὴ

μὲ παραλύει.

—Ποῦ, ποῦ τρέχεις ἀνόητε; Ποῦ θέλεις νὰ πᾶς; Δὲ μᾶς ἀναγνωρίζεις;

Τόλμησα ξανά νὰ ρίξω τὰ μάτια μου.

Οἱ μορφές φαίνονται τώρα καθαρώτερα, μιὰ μάλιστα εἶχε προχωρήσει καὶ καταπάνω μου. Τραβήχτηκα!

—Γιατί, γιατί, ρίψασπη φοβάσαι; Δὲ μᾶς ἀναγνωρίζεις; Καὶ ρίχνω πάλι τὰ μάτια μου. Μπροστά μου στεκότανε ἕνας γέρος μὲ μακριὰ γένεια καὶ πλατεῖς ὤμους. Φοροῦσε τὸν ἀρχαῖο χιτῶνα. Ἔτανε σοβαρὸς καὶ μεγαλόπρεπος κι' ἕνα μειδίαμα, σὰν εἰρωνείας, σὰν οἴκτου, πλανώτανε πάνω στὰ χεῖλη του. Μοῦ φάνηκε, ἀπὸ τγάλαματα, σὰν τὸν Πλάτωνα, τὸ θεῖο Πλάτωνα.

—Θεῖε, θεῖε Πλάτων' ρώτησα δειλά.

—'Ακόμη διστάζεις; μοῦ ἀπαντᾷ.

Πῆρα λίγο θάρρος. Θέλησα νὰ πέσω νὰ τὸν προσκυνήσω, νὰ προσκυνήσω τὸ μεγάλο φιλόσοφο, νὰ προσκυνήσω τὸ μεγάλο Ἰδεολόγο, μὰ κείνος μὲ μιὰ χειρονομία μ, ἐμποδίζει καὶ μὲ σταματᾷ:

—'Οχι! ὄχι! μοῦ λέει. Εἶσαι ἀνάξιος καὶ σὺ νὰ λατρεύῃς καὶ νὰ προσκυνᾷς τὸ Πνεῦμα. Ἄνθρωπος ποῦ θέλει νὰ λατρεύῃ τὸ Πνεῦμα, δὲν τολμᾷ ὅμως νὰ μολογήσῃ τὴ δύναμή του καὶ τὰ καλά του ἀνάμεσα στοὺς ἀλλόφρονες καὶ τοὺς ἄπιστους, εἶναι κι' αὐτὸς ἀλλόπιστος καὶ ὑλιστής.

Θέλησα νὰ ζητήσω ἐξηγήσεις.

—'Οχι, μοῦ κάνει βροντερώτερα, ὄχι! Τίποτε! Εἶσαι ἀσυγχώρητος ποῦ διάλεξες ἄλλο θέμα! Ἄνόητε! Δὲ βλέπεις ὀλόγουρά σου τὴν προσήλωσιν τῶν ἀνθρώπων στὰ ὑλικά καὶ στὰ ἐφήμερα; Δὲ βλέπεις ὀλόγουρά σου τὴν περιφρόνησιν τῶν ἀνθρώπων στὸ Πνεῦμα καὶ στὴν αἰώνια Ὁμορφιά; Τοῦ κάκου τὸ πνεῦμά μου τριγυρίζει ἀπὸ τὴν πρώτη τώρα διάλεξιν, ἀνάμεσά σας νὰκούτῃ λόγια λατρείας κι' ἀφοσίωσης πρὸς τὸ Πνεῦμα! Τίποτε! Μιὰ χοντρή καὶ τιποτένια σκέψιν βασιλεύει πῶς ἡ Ὁμορφιά τῶν πραγμάτων καὶ ἡ ποίησιν καὶ οἱ Ἰδέες εἶναι παραληρήματα, ποῦ ὀδηγοῦνε τὸν ἄνθρωπο στὴ φτώχεια καὶ στὸ θάνατο. Αὐτὸ φωνάζου, κείνοι ποῦ φεύγουν, αὐτὸ διαλαλοῦν κείνοι ποῦ νυστάζουν αὐτὸ τσαμπουνίζουν κείνοι ποῦ κουνοῦν τὸ κεφάλι τους, γιατί τάχα πέρασε ἡ ὥρα. . .

Θέλησα νὰ διαμαρτυρηθῶ—σὰς τὸ λέω μ' ὄλη μου τὴ καρδιά—μιὰ βουή ὅμως πάλι κι' ὕστερα ἀμέσως γέλοια καὶ σφυρίγματα ἀπ' ὄλο ἐκείνο τὸ φωτόλουστο πλῆθος, πέρα ἐκεῖ, μὲ ἀποστόμωσαν.

—Σοῦ ἄρρεσε; μοῦ κάνει ὁ φιλόσοφος. Ἡ νομίζεις πῶς τὰ χειροκροτήματα καὶ τὰ συγχαρητήρια σὲ δικαιώνουνε;

Κι' ὁ μεγαλόπρεπος γέρος ζακολούθησε, ἡρεμώτερα τώρα. .

—'Αφισε, παιδί μου, τίς ἐξηγήσεις σου καὶ τίς διαμαρτυρίες καὶ μάθε πῶς πρὶν ἀπὸ κάθε γνώση καὶ πρὶν ἀπὸ κάθε σοφία, ὁ ἄνθρωπος ποῦ θέλει νὰ ζήσῃ εὐτυχισμένος, πρέπει νὰγαπήσῃ τὸ Πνεῦμα, καί, γιὰ νὰ τὸ ἀγαπήσῃ, ἔχει ἀνάγκη πρῶτα πρῶτα, νὰγαπήσῃ τὴν Ἰδέαν, τὴ μάννα τῆς εὐτυχίας καὶ τὴ γεννήτρα τῆς ἀληθινῆς ζωῆς. Δὲν τὸ κατάλαβες ἀκόμη πῶς; οἱ ἄνθρωποι γεννιοῦνται αἰχμάλωτοι μέσθ σὲ μιὰ σπηλιά, κι' αἰχμάλωτοι μάλιστα, ποῦ ἔχουνε τὴ ράχη τους γυρισμένη κατὰ τὸ ἀνοιγμα; Στὸ βῆθος τῆς σπηλιάς, πάνω στοὺς ὕψους τοίχους τῆς, βλέπουνε, οἱ καημένοι, νὰ περνοῦνε ἴσκιοι ποῦ κινοῦνται, ποῦ πηγαίνουερχονται, ποῦ πιάνονται καὶ ποῦ χτυπιοῦνται. Καὶ θαρροῦνε πῶς αὐτὴ εἶναι ἡ ζωὴ καὶ τὰ φαινόμενα αὐτῆς. Μπορεῖ βέβαια καὶ κείνοι νὰναῖ ἴσκιοι. Ἔστω! Μὰ πρέπει νὰ μολογήσῃς πῶς πιὸ ζωπίσω ἀπ' αὐτοὺς τοὺς ἴσκιους κι' ἀκόμη πιὸ ζωπίσω ἀπ' αὐτοὺς τοὺς ἴσκιους τῶν ἴσκιων ὑπάρχει ἐπὶ τέλους ἕνας ἥλιος, ποῦ χωρὶς αὐτόνε, οὔτε ἴσκιοι γίνονται, οὔτε ζωὴ καὶ κίνησιν ὑπάρχει.

Κι' αὐτὸς ὁ ἥλιος, ποῦ ὑπάρχει ἀφ' ἑαυτοῦ, ποῦ δὲ γίνεται ἀπ' ἄλλο τίποτε, ποῦ δὲν κινεῖται, ποῦ εἶναι αἰώνιος, ποῦ εἶναι ἄφθαρτος, αὐτὸς ὁ ἥλιος εἶναι ἀκριβῶς οἱ γεννήτρες Ἰδέες, οἱ γεννήτρες τῆς χαρᾶς καὶ τῆς ζωῆς Ἰδέες. Οἱ Ἰδέες εἶναι, παιδί μου, ὄντα' εἶναι ὄντα ὀλοζώντανα. Ὁχι ἴσκιοι! ὄχι ἐφήμερα! ὄχι ὑλικά! Καί, μὰ τὴν ἀλήθειαν, μονάχα οἱ Ἰδέες ζοῦνε. Ὅλα τᾶλλα εἶναι ἐπιφάνεια, εἶναι ἀντανάκλασιν, εἶναι ἴσκιοι μονάχα. Οἱ Ἰδέες μονάχα ζοῦν. Κι' ἀπὸ τὴ μιὰ Ἰδέαν ἀνεβαίνει κανεὶς στὴν ἄλλη—ἀπὸ μιὰν ἰδιαίτηρ σὲ μιὰν ἄλλη γενικώτηρ—κι' ἀπὸ κεί πάλι σᾶλλη πιὸ γενικιά, γιὰ νὰ φτάσῃ τέλος τὴν ἀνώτατη Ἰδέαν, τὴν Ἰδέαν τῆς Ἀλήθειας, τὴν Ἰδέαν τῆς Καλωσύνης, τὴν Ἰδέαν τῆς Ὁμορφιάς, Ἰδέες ποῦ ὄλες γίνονται κι' ἐνώονται σὲ μιὰ, πάνω πάνω, γιὰ νὰ κάμουν τὴν Ὑπέρτατη Ἰδέαν, ποῦ εἶναι τὸ Ὄν τῶν ὄντων, ποῦ εἶναι ὁ Θεός, ὅπως οἱ ἄνθρωποι τὴν ὀνομάζουνε. . .

Κι' ὁ θεϊκὸς γέρος, πιὸ ἐνθουσιώδης τώρα καὶ πιὸ περήφκνος, ζακολούθησε:

—Αὐτόνε τὸ Θεό, αὐτόν τὸν ἥλιο πρέπει, πρῶτα πρῶτα, νὰ μάθῃ καὶ νὰγαπήσῃ ὁ ἄνθρωπος, γιὰ νὰ χαρῇ τὴ ζωὴ. Καλότυχοι ποῦ πίστεψαν στὴν Ἰδέαν καὶ βγήκανε ὄξω ἀπὸ τὴν ἀνηλιαστὴ καὶ σκοτεινὴ σπηλιά!

Ἔθθαυμάσια Ὁμορφιά! Ὁμορφιά, ποῦ δὲν εἶσαι ὀμορφῃ σ' ἕνα μέρος κι' ἄσχημη σ' ἄλλο, ὀμορφῃ μονάχα τώρα κι' ὄχι ὕστερα, ὀμορφῃ γι' αὐτοὺς κι' ὄχι γιὰ τοὺς ἄλλους! Ὁμορφιά, ποῦ δὲν εἶσαι πρόσωπο, οὔτε χέριαν, οὔτε τίποτε ἄλλο σωματικὸ, οὔτε λόγια, οὔτε ἐπιστῆμῃ, μὰ

Όμορφιά, πού υπάρχουν αιώνια κι' απόλυτα, καμωμένη απ' τόν έαυτό σου κι' απ' τόν έαυτό σου υπάρχοντας. Καί, πλησιάζοντάς με ακόμη π'ό κοντά και σηκώνοντας τὰ χέρια του χαρούμενος, άκούστε ακόμη τί μου είπεν ό μεγάλος Ίδεολόγος:

—Αί! παιδί μου! "Αν έχη κάποια άξία ή ζωή, δέν είναι ή προσήλωσι και ή άφοσίωσι πρós τήν απόλυτη αυτή Όμορφιά; Καλότυχος πού μπορεί να τήν κοιτάξη! Τί θα πη κοντά στην τέτοια χαρά, ό χρυσός και τὰ κοσμήματα, και ή έξουσία κι' όλες οι δόξες κι' όλες οι όμορφίες, οι άνθρωπινες; "Η νομίζεις πώς λέω άερολογήματα;

Και, δείχνοντας με τó χέρι του τó φωτόλουστο εκείνο πλήθος κει κάτω, τó πλήθος τών απ' αιώνων πιστών και λατρευτών του Πνεύματος, λέει με θεία άγαλλίαση:

—Γιά δές, για δέ πού βασιλεύει ή αιώνια χαρά!

* *

Τό τί είδαν τὰ μάτια τής ψυχής μου στή μαγική εκείνη και φωτόλουστη χώρα, άδυνατεί ή φτωχιά μου γλώσσα να σας τó περαστήση. Χρειάζεται ναχη κανείς καμιά μαγική ράβδο, για να μπορέση να παρουσιάση, ζυπνητός αυτός πρós ζυπνητούς, τó τί υπάρχει στή χώρα τής ρέμβης και τών όνειρων, στή χώρα τής όμορφιάς και τής καλωσύνης. Μά τó χάρισμα αυτό άνήκει μονάχα στους ποιητές. Μόνοι, οι ποιητές έχουνε τή δύναμη να μάς φανερώνουν, με τις συμβολικές και συγκεκριμένες εικόνες τους, τó δ,τι άόρατο υπάρχει στον κόσμο πού όμορφαίνει, μεταμορφώνει και τελειοποιεί τή ζωή του ανθρώπου. Οι ποιητές είναι, Κυρίες και Κύριοι, όντα ξεχωριστά, προικισμένα με μιá αίσθησι λεπτή κι' ευαίσθητη, πού τους κάνει να βλέπουν όλοφάνερα ό,τι δέ βλέπει ό κοινός τών άθρώπων. Ό ποιητής—λέει ό μεγάλος ποιητής Maurice Maeterlinck—ό ποιητής προσθέτει στή συνηθισμένη ζωή κάτι δέν ξέρω τι πού είναι τó μυστικό τών ποιητών, κι' άμέσως παρουσιάζεται τó θαυμαστό μεγαλειό της, ή ύποταγή της στις άγνωστες δυνάμεις του άόρατου κόσμου, οι σχέσεις της πρós αυτόνε, σχέσεις πού δέν έχουν τελειωμό. "Ο Χημικός ρίχνει λίγες μυστηριώδικες σταλαματιές μέσα σ' ένα ποτήρι, πού φαίνεται πώς μονάχα νερό περιέχει κι' άμέσως ό! του θαύματος! Ένας κόσμος κρυστάλλων σηκώνεται ως τὰ χείλη και μάς παρουσιάζει ό,τι ώραίο και θαυμάσιο ύπηρχε μέσα στο ποτήρι, όπου όμως τὰ μάτια μας τὰ άτελή δέν έβλεπαν πριν τίποτε άλλο από νερό, και μονάχα νερό.» Τό θαματοουργικό αυτό υγρό, τó μυστηριώδικο αυτό έλιξίριο, πού αναφέρει ό Maeterlinck και πού κάνει να ξεπροβέλνη μέσα στο σκέττο νερό μιá άνθηση, ένα μπουκέττο θαυμασιών κρυστάλλων, είναι ή δύναμη, είναι ή μαγική ράβδο, πού κατέχουν οι ποιητές και πού δέν κατέχουν οι κοινοί θνητοί. Και γι' αυτό και γώ άπόψε, κοινός μεταξύ τών

κοινών, με υποχρεωμένος, κάτω από τή λογική παρατήρηση, με και σεβαστή έντολή του όνειρου μου, να σας μιλήσω πάνω για τή δύναμη και τὰ καλά του Πνεύματος, παίρνω, για οδηγό μου και βοήθειά, μου τόν τρανό και υπέρτατο έρευνητή και ψάλτη του Πνεύματος, τó θείο ήρωα τής «Τρικυμίας» του Shakespear, τó μάγο Πρόσπερο, πού στο νησί πάνω, όπου τόν έρριψε τó ναυάγιο τής ζωής, διατάσσει τὰ στοιχειά, έξημερώνει τὰ χτήνη, αναγεννά τους κκούς με τή μουσική του Ariel και τών άλλων άέρινων πνευμάτων, πού μόρεςε να τὰ υποδουλώση στή μαγική δύναμή του, για τήν έλλάττωσι του κακού και τήν ξάπλωσι του καλού ανάμεσα στους ανθρώπους. Και πράγματι, δέν ξέρω καλλήτερο άλλο έργο, στή διεθνή φιλολογία μέσα, από τó φημισμένο αυτό ρομαντικό δράμα του μεγάλου Shakespear και, χωρίς άλλο, δέν ύπάρχει καλλήτερο συμβολικό έργο, πού να έξηγη, καλλήτερα και ωραιότερα, τις μεγάλες και ύψηλές ιδέες του θείου Πλάτωνα πάνω για τή δύναμη και τὰ καλά του Πνεύματος, πού είπαμε παραπάνω. Νομίζει κανείς πώς ό μεγάλος ποιητής διάβασε, ή πιό καλά, ρούφηξε τήν πλατωνική μεταφυσική και τήν έκαμε κτήμά του. Τόσο άρμονικά έρμηνεύονται οι μεταφυσικές σκέψεις του άρχαίου φιλόσοφου με τις ρομαντικές περιγραφές του νεώτερου δραματικού. Προχωρώ μάλιστα ακόμη και διατείνομαι πώς χωρίς τις πλατωνικές αυτές ιδέες τó περίφημο αυτό έργο μένει σκοτεινό, άκατανόητο, και σε πολλά μέρη, σχεδόν γελοίο. Τόση ή γνώση τής πλατωνικής μεταφυσικής είναι άπαραίτητη, για να νοιώσουμε τις μεγάλες αλήθειες τής «Τρικυμίας».

ΒΑΣ. Δ. ΘΕΟΦΑΝΙΑΣ

MATER PULCHRA

Mater Pulchra, στους γύρους Σου
του πάθους δέν κοχλάζει
ή τρικυμία στα πόδια Σου
παράξενο ευωδιάζει

λουλούδι, αίσθημα άπόκοσμο:
παλιούς ζυπνάς αιώνες,
πού ύμνούσανε μιá Δέσποινα
Χερουβείμ λεγεώνες,

Κι' ἡ ψυχὴ ἡ μυστικὸπαθη,
ἐκστατικὸ νὰ κρούει
ὁ Χορὸς τῶν Ἀσώματων
«De profundis» ἀκούει

καὶ σὲ γλυκεῖα ἀργοστάλαχτη
σπονδὴ ἀπὸ μῦρο ρέει...
Πυρὸ τὸ δάκρυ ἀνάβρυσε
καὶ κλαίει, καὶ κλαίει, καὶ κλαίει...

II

Mater Pulchra, ἀπ' τὸ χέρι Σου
τ' ὀλόγιμο δὲν πῆρα
ποτήρι, ποῦ ὀλοπόρφυρων
ἐρώτων κλειεῖ τὴν πύρα.

Τῆ θεία κερνάς μετ' ἀληψῆ
—πανάχραντο μεθύσι—
μὲς στάγιο δισκοπότηρο
κι' ἡ στεῖρεμένη βρύση

τῶν ματιῶνε μου ἀσίγαστη
λυέται στὴ θεϊαν εἰδὴ Σου·
τὸ μυστικὸ, ποῦ ἀπίθωσαν,
φίλημα οἱ ρηγικοὶ Σου

κρίνοι στῶν ἔρμων βλέφαρων
τίς πεταλοῦδες καίει...
Πυρὸ τὸ δάκρυ ἀνάβρυσε
καὶ κλαίει, καὶ κλαίει, καὶ κλαίει...

III

Mater Pulchra, στὴ χάρη Σου
τὸ ρόδο δὲν προσφέρνω,
ἄλικο ἐρώτων σύμβολο·
στὸ βωμό Σου ἐμπρὸς γέρνω

τὸ γόνα κι' ἀπιθώνω Σου
κλαδιὰ συμρτιᾶς καὶ βέργια,
τί μὲ κλειοῦν ἀγιορείτικα,
τὰ μυστικά, μουράγια.

Τῶν ἐγκοσμίων ὁ θόρυβος
στοὺς γύρους Σου δὲ φθάνει,
λογισμῶν ὑπερχόσμιων
σὲ περιχέει λιβάνι·

στῆς ψυχῆς τᾶθθια ἀγροίκητων
πόνων ἀγέρι, πνέει...
Πυρὸ τὸ δάκρυ ἀνάβρυσε
καὶ κλαίει, καὶ κλαίει, καὶ κλαίει...

1917

ΓΙΑΝΗΣ ΒΟΥΛΗΣ

GABRIEL D' ANNUNZIO

Φραντσέσκα ντὰ Σιμνι

ΤΡΑΓΩΔΙΑ
Πράξις πέμπτη

... Κρεββάτι μὲ παραπετάσματα. Γραφεῖο μ' ἓν βιβλίον κλειστό
ἀπάνω: Τὸ μυθιτόρημα τοῦ Λανσελότου. Ἀνάβουν τέσσερες λαμπάδες
καὶ δυὸ λυχνίες. Τὰ τζάμια τοῦ παραθύρου εἶναι ἀνοιχτὰ στὴ γαληνε-
μένη νύχτα. Ἡ γάστρα μὲ τὸ βασιλικὸ στήν κώχη τοῦ παραθύρου, καὶ
πλαί ἓνα πιάτο γεμάτο σταφύλια.

Σκηνὴ III

Ἀκούεται ὁ θόρυβος τῆς πόρτας ποῦ ξανακλείνει. Ἡ Φραντσέσκα,
μένοντας μόνη κάνει μερικά βήματα πρὸς τὸ παραπέτασμα τῆς πόρτας,
στικματᾷ κι' ἀφουγκράζεται.

Φραντσέσκα.— Ἄς γίνῃ ἔτσι ἀφοῦ τέτοια εἶναι ἡ μοῖρα
μου! (Πλησιάζει τὴ πόρτα, ἀποφασιστικά.) Τὸν φωνάζω. (Διστά-
ζει, ὀπισθοχωρεῖ.) Ἀκόμα ἐκεῖ εἶναι... Στεκόταν ὄρθιος, σπι-
ριγμένος στὸν τοῖχο, σὰν ἄγαλμα, μόνος. Ἡ ζώνη του ἔλα-
μπε μέσα στή σκιά. Ποιὸς μοῦ τῶπε αὐτό; Ποιὸς μοῦ τῶπε;

Σημ. Τὸ πρωτότυπο εἶναι σὲ στίχους καὶ εἶναι ἀφιερωμένο στὴ «Θεῖαν Ἐ-
λεονώρα Δουξε.»

Πόση ώρα είναι!... φαίνεται σὰ νὰ φλογίζεται τὸ πρόσωπό του κάτω ἀπ' τὸ κράνος. (Τὸ πνεῦμα τῆς τῆς διαπερνῶν ὄραματ' σὰν ἀστραπές.) Σιωπηλὸς, ἀνάμεσα στὰ κοντάρια τῶν καβαλλάρηδων... Τὸ βέλος περνάει μέσα ἀπ' τὰ μαλλιά του. Ἐσθυσσε πιά τὸ στίγμα τῆς ἀτιμίας... Ἀδειάζει τὸ ποτήρι, ρίχνοντας πίσω τὸ κεφάλι... Ὅλα χάνονται! Ὁ ἐχθρὸς κρατᾶει στὸ χέρι του τὸ μυστικὸ καὶ τὸ τσεκούρι. «Θὰ δικαιωθῶ μὲ τὴ θέλησὶ σου.» Μὰ τὸ σίδερο δὲ θὰ μπορέσει ν' ἀποχωρήσει τὰ χεῖλη. Δὲ διαχωρίζει τὴ φλόγα. (Πλανιέται δῶ κι' ἐκεῖ, γεμάτη θλίψη καὶ πυρεττό, κάτω ἀπ' τὴν ἀστραπὴ τῆς ψυχῆς τῆς.) Δὲ διαχωρίζει τὴ φλόγα ποὺ ἀναπνδᾷ. (Πλησιάζει τὸ τραπέζι, παίρνει τὸν ἀσημένιο κατρέφτη καὶ κοιτάζεται.) Ὡ σιωπή, νερὸ βαθύ, τάφε ὠχρὸ τοῦ νεκρικοῦ μου προσώπου! Ποιὰ φωνὴ μοῦ εἶπε πῶς ποτὲ δὲν μὲ εἶδε τόσο ὠραία; Μόνο μιὰ φωνὴ ἀντηχεῖ στὴν κορυφὴ τῆς καρδιᾶς μου κι' ὄλο μου τὸ αἷμα φεύγει... Ἄ! (Ἐπεπιέται ἀκούοντας νὰ χτυποῦν ἐλαφρά. Ἀφίνει τὸν κατρέφτη καὶ πάει πρὸς τὴν πόρτα, ἀσθμαίνοντας, φωνάζει πολὺ σιγά:) Σμαράγδα! Σμαράγδα!

Ἡ φωνὴ τοῦ Πάολο.—Φραντσέσκα! (Τοῦ ἀνοίγει μὲ μιὰ κίνηση ἀπότομη.)

Σκηνὴ IV

Μὲ τὴν ἀπληστία τῆς δίψας, ρίχνεται μέσα στὰ χεῖρα τοῦ ἐραστοῦ τῆς.

Φραντσέσκα.—Πάολο! Πάολο!

(Εἶναι ντυμένος ὅπως τὸ δειλινὸ, ξεσκουφωτός. Ἡ Φραντσέσκα γέρνει πάνω στὴν καρδιὰ του.)

Πάολο.—Ὡ ζωὴ μου, ποτὲ ἢ δίψα μου δὲν ὑπῆρξε πιὸ μεγάλη. Ἐνιωθα πιά νὰ σβύνουν μέσ' στὴν καρδιά μου οἱ ὀραματισμοὶ ποὺ παίρνουν ζωὴ ἀπ' τὰ δικά σου μάτια. Ἡ δύναμή μου χάνονταν μέσα στὴ νύχτα, ξέφευγε ἀπ' τὸ στήθος μου σὰν ἓνα τρομερὸ ποτάμι αἵματος· κ' ἡ ψυχὴ μου φοβόταν, ὅπως τὴν κλειστὴ ὥρα ποὺ μὲ ὑπόταξες στὴν κρίση τοῦ Θεοῦ, ὅταν πέρασε τὸ βέλος, καὶ μὲ ἀνέβασες σ' ἓνα ὕψος ἀπ' ὅπου κανεὶς δὲν ξαναγυρίζει μὲ τὴ θέλησὶ του... Δὲν ξημέρωσε; Δὲν ἦρθε ἀκόμα ἡ αὐγὴ; Ὅλα τᾶστρα πλᾶγιαζαν μέσα στὰ σκόρπια μαλλιά σου, στὰ ὄρια τῆς σκιᾶς, ἐκεῖ ποὺ τὰ χεῖλη δὲν πλησιάζουν! (Φιλεῖ καὶ ξαναφιλεῖ μὲ περιπάθεια τὰ μαλλιά τῆς Φραντσέσκας, ποὺ εἶναι: γεμμένη πάνω στὸ στήθος του.)

Φραντσέσκα.—Συχώρεσέ με, συχώρεσέ με! Ἔτσι κι' ἐσύ

μοῦ φαίνονται μακρινός, μακρινός καὶ βουβός, μὲ τὸ στεγνὸ κι' ἀσάλευτο βλέμμα σου, τέτοιος ποὺ εἶσουν ἐκείνη τὴ μέρα, ἀνάμεσα στ' ἀλύγιστα κοντάρια. Ἐνας ὕπνος σκληρότερος κι' ἀπὸ σκόνταμα, μοῦ ἔσπασε τὴν ψυχὴ σὰ μίσχο. Καὶ μοῦ φάνηκε πῶς εἶμουν ξαπλωμένη πάνω στὶς πέτρες, χαμένη... Καὶ τότε μοῦ ἦρθε αὐτὸ τὸνειρο ποὺ ἀπὸ τόσον καιρὸ πάντοτε βλέπω, αὐτὸ τὸ ἄγριο ὄνειρο ποὺ μὲ ξεσχιζεῖ καὶ μιὰ τρομάρα μ' ἐγέμισε ὄλην· καὶ μὲ εἶδαν οἱ γυναῖκες μου νὰ τρέμω, νὰ κλαίω...

Πάολο.—Ὡ! νὰ κλαῖς!

Φραντσέσκα.—Συχώρεσέ με, συχώρεσέ με, γλυκὲ φίλε! Μ' ἐξύπνησες, μ' ἀπελευθέρωσες ἀπὸ κάθε ἀγωνία. Κι' ἀκόμα δὲν ἦρθε ἡ αὐγὴ· τᾶστρα δὲν πλαγιάζουν πάνω στὴ θάλασσα. Τὸ καλοκαίρι δὲν πέθανε· καὶ εἶσαι δικός μου, καὶ εἶμαι ὄλη δική σου, κ' ἡ πλέρια χαρὰ βρῖσκεται μέσα στὴν θέρημ τῆς ζωῆς μας.

(Ἀχόρταγος τὴν σκεπάζει μὲ φιλιὰ.)

Πάολο.—Ἀνατριχιάζεις;

Φραντσέσκα.—Εἶναι ἡ πόρτα ἀνοιχτὴ καὶ μπαίνει τὰ γιᾶζι τῆς νύχτας. Δὲν τὸ αἰσθάνεσαι; Εἶναι τώρα ἡ σιωπηλὴ ὥρα, ποὺ ἡ ὀροσιὰ πέφτει ἀπάνω στὶς χαῖτες τῶν ἀλόγων ποὺ βαδίζουν. Κλείσε τὴν πόρτα. (Ὁ Πάολο κλείνει τὴν πόρτα.) Εἶδες, Πάολο, εἶδες μὲ τὰ ἴδια σου τὰ μάτια τοὺς καβαλλάρηδες νὰπομακρύνονται;

Πάολο.—Ναί. Τοὺς παραφύλαξα πολὺ, ἀπ' τὸν πύργο, τοὺς παρακολούθησα, ὡσότου χάθηκε μέσα στὴ νύχτα καὶ τὸ τελευταῖο κοντάρι. Ἐλα, ἔλα, Φραντσέσκα. Μακριὲς εἶναι οἱ ὄρες τῆς χαρᾶς ποὺ ἔχομε μπροστὰ μας, μὲ τὴν ἄγρια μελωδία τοῦ φθινόπωρου, μὲ τὸ θέλητρο τῆς φλογισμένης μοναξιάς, μὲ τὴν ὀρμὴ τοῦ ποταμοῦ ποὺ δὲν ἔχει τέλος καὶ μὲ τὴν ἀθάνατη δίψα. Μὰ ὡστόσο, ἡ ὥρα ποὺ φεύγει μοῦ δίνει τὸν πόθο νὰ ζήσω χίλιες ζωές, μὲ τὸ τρέμισμα τοῦ ἀέρα ποὺ σὲ περιτυλίγει, μὲ τὸ λαχάνισμα τῆς θάλασσας, μὲ τὴ μανία τοῦ κόσμου, γιὰ νὰ μὴ μοῦ μείνει ἄγνωστο κανένα ἀπὸ τᾶπειρα πράγματα ποὺ ἔχεις μέσα σου, καὶ γιὰ νὰ μὴν πεθάνω πρὶν ἀποσπᾶσω ἀπ' τὰ βᾶθη τῆς ὑπαρξῆς σου καὶ γευθῶ, τὴν πιὸ κρυφὴ ρίζα τῆς χαρᾶς μου.

(Τὴν τραβάει πάνω στὰ μαξιλάρια, κοντὰ στὸ παράθυρο)

Φραντσέσκα.—Φίλησε τὰ μάτια μου, φίλησε τὰ μπλῖγγια μου, τὰ μάγουλά μου τὸ λαιμὸ μόν... ἔτσι... ἔτσι... φίλησέ

μου τὰ χέρια ρου, τὰ δάχτυλά μου... Πᾶρε τὴν ψυχὴ μου κι' ἀνόρθωσε τὴν. Γιατὶ ἡ πνοὴ τῆς νύχτας τὴν ἔρριξε πρὸς τὰ περασμένα· τὴν ἔρριξε πρὸς τὰ πιὸ μακρινὰ πράγματα ὁ νυκτερινὸς λόγος κ' ἡ εὐτυχία ποὺ χάρηκα νὰ μοῦ πλημμυράει τὴν καρδιά, καὶ σὲ βλέπω τέτοιον ποὺ ὑπῆρξες, ὄχι τέτοιον ποὺ θὰ εἶσαι, ὁμορφέ μου καὶ γλυκὲ φίλε.

Πάολο.—Θὰ σὲ πᾶρω, θὰ σὲ πᾶρω ἐκεῖ ποὺ εἶναι ἡ λησμονιά. Καρμιά δύναμη πιά δὲν θάχει ἀπάνω στὸν πόθο μας ὁ καιρὸς ποὺ θὰ μᾶς γίνει σκλάβος. Ἡ νύχτα κ' ἡ μέρα θὰ συγχωνευθοῦνε πάνω στὴ γῆ σὰν ἀπάνω σ' ἓνα προσκεφάλι· καὶ τὰ χέρια τῆς αὐγῆς δὲν θὰ μποροῦνε πιά ν' ἀποχωρίσουν τὰ σκοτεινὰ μπράτσα, ἀπὸ τὰ φωτεινά, μήτε νὰ ξεχωρίσουν τὶς φλέβες ἀπὸ τὰ μαλλιά.

Φραντσέσκα.—Λέει τὸ βιβλίο αὐτὸ σ' ἓνα μέρος ποὺ δὲν ἐδιάβασες: «οἱ δυὸ ζωές μας ἐνώθηκαν σὲ μιὰ κι' ἀξίζει νὰ εἶναι ἓνας κι' ὁ θάνατός μας».

Πάολο.—Ἄς τὸ κλείσουμε τὸ βιβλίο. (Σηκώνεται ὀρθίος. Κλείνει τὸ βιβλίο πάνω στὸ γραφεῖο καὶ μ' ἓνα φῶσημα σβύνει μιὰ λαμπάδα.) Ἄς μὴ διαβάσουμε πιά. Ἀλλιῶς μᾶς ἔχει γράψει ἡ μοῖρα. Εἶναι γραμμένο στ' ἄστρα ποὺ πάλλουν ὅπως ὁ λαιμὸς σου, ὅπως οἱ καρποὶ τῶν χειρῶν σου καὶ τὰ μπλλίγια σου, ἴσως γιατί εἶταν περιδεραιό σου καὶ κορώνα σου, ὅταν ἀνέβαινες τοὺς δρόμους τοῦρανοῦ. Ἀπὸ ποῖδ ἀμπέλι· ἔκοψες τὰ ὁμορφα αὐτὰ σταφύλια; Χύνουν μιὰ μυρωδιὰ μέθης καὶ μελιοῦ, φουσκωμένα ἀπὸ ἡδονὲς ὅπως οἱ ζωές μας, νυχτερινὰ φρούτα! Τὰ φλορερά πόδια τοῦ Ἐρωτος θὰ τὰ πατήσουν. Δός μου τὸ στόμα σου. Ἄδμα! Ἄκόμα!

(Ἡ Φραντσέσκα εἶναι ἐγκαταλειμένη πάνω στὰ μαξιλάρια, λησμονημένη, νικημένη. Ἐαφνικὰ μέσα στὴ βαθειὰ σιωπῇ, ἓνὰ ἀπότομο χτύπημα τραντάζει τὴν πόρτα σὰ νὰ εἶχε κάποιος ὀρμηθεῖ γιὰ νὰ τὴ ρίξει μὲ τοὺς ὤμους. Τρομαγμένοι οἱ ἔρασταὶ ξεπετιοῦνται καὶ στέκονται ὀρθιοί.)

Ἡ φωνὴ τοῦ Γιοβάνη.—Φραντσέσκα! Ἄνοιξε, Φραντσέσκα!

(Ἡ Φραντσέσκα εἶναι παγωμένη ἀπ' τὸν τρόμο. Ὁ Πάολο ψάχνει μὲ τὰ μάτια του γύρω του, μὲ τὸ χέρι στὸ ἐγχειρίδιο. Τὸ βλέμμα του πέφτει πάνω στὴν κρικέλα τῆς κλαβανῆς.)

Πάολο.—Μὴ φοβάσαι! Μὴ φοβάσαι! Θὰ ριχτῶ κάτω ἀπ' τὴν κλαβανὴ καὶ θὰ πᾶς νὰ τοῦ ἀνοίξεις. Μὰ μὴν τρέμεις! (Ἄνοιγει τὴν κλαβανή. Ἡ πόρτα κινδυνεύει νὰ σπάσει ἀπὸ τοὺς χτύπους.)

Ἡ φωνὴ τοῦ Γιοβάνη.—Ἄνοιξε, Φραντσέσκα, στὴ ζωή σου!

Πάολο.—Ἄνοιξέ τον, ἀνοίξέ του! Τρέξε. Θάμαι κάτω ἀπὸ τὴν κλαβανὴ καὶ θὰ περιμένω. Θὰ πεταχτῶ ἔξω ἂν φωνάξεις, ἂν σὲ γγίξει. Μὰ μὴν τρέμεις.

(Κάνει μιὰ κίνηση γιὰ νὰ ριχτεῖ κάτω, ἐνῶ ἐκεῖνη πάει νὰνοίξει τρέμοντας.)

Ἡ φωνὴ τοῦ Γιοβάνη.—Ἄνοιξε, Φραντσέσκα, στὴ ζωή σου! Ἄνοιξε!

Σκηνὴ τελευταία.

Μόλις ἡ πόρτα ἀνοίγει ὁ Γιοβάνης πάνοπλος καὶ γεμάτος σκόνη, ὀρμαίει μέσα στὴν κάμαρη, μανιώδης, γυρεύοντας τὸν ἀδερφό του μὲ τὰ μάτια. Βλέπει ξαφνικὰ τὸν Πάολο ποὺ μὲ τὸ κεφάλι καὶ τοὺς ὤμους ὤμους πάνω ἀπ' τὸ πάτωμα, παλεύει νὰ ζευπλέξει τὸ φορεμά του ἀπὸ ἓνα καρρὶ τῆς κλαβανῆς. Ἡ Φραντσέσκα στ' ἀναπάντεχο αὐτὸ θέαμα βγάζει μιὰ διαπεραστικὴ κραυγῇ, ἐνῶ ὁ ἄντρας τῆς ὀρμαίει πάνω στὸ μοιχό, τὸν ἀρπάζει ἀπ' τὰ μαλλιά καὶ τὸν τραβάει ἔξω.)

Γιοβάνης.—Ἄ! προδότη, πιάστηκες στὴ φάκα! Τί καλὰ ποὺ εἶναι τὰ μαλλιά σου γιὰ γράπωμα!

Φραντσέσκα.—Ἄφησέ τον! Ἄφησέ τον! Ἐμένα, ἔμένα πρέπει νὰ πιάσεις! Νὰ με!

(Ὁ σύζυγος χαλαρώνει τὸ σφίξιμο. Ὁ Πάολο κάνει ἓνα πήδημα πέρα ἀπὸ τὴν κλαβανὴ καὶ τραβάει τὸ ἐγχειρίδιο. Ὁ Γιοβάνης ὀπισθοχωρεῖ, τραβάει τὸ μακρὺ του ξίφος καὶ τὸ διευθύνει πάνω στὸν ἀδερφό του μὲ μιὰ τρομερὴ ὀρμή. Ἡ Φραντσέσκα γλήγορη σὰν ἀστραπὴ ρίχνεται μεταξύ τους. Μὰ καθὼς ὁ ἄντρας τῆς ἔχει ριχτεῖ μ' ὅλο του τὸ βᾶρος ἀπάνω στὸ χτύπημα καὶ δὲ μπορεῖ νὰ κρατηθῇ, τὸ σίδερο διαπερνᾷ τὸ στήθος τῆς, καὶ κείνη, κλονούμενη, κάνει μιὰ στροφὴ γύρω τῆς κοιτάζοντας τὸν Πάολο, ποὺ ἀφίνει νὰ πέσει τὸ ἐγχειρίδιο καὶ τὴν δέχεται μέσα στὰ χέρια του.)

Φραντσέσκα, (πεθαίνοντας).—Ἄ! Πάολο!

(Ὁ Γιοβάνης στέκεται μιὰ στιγμή. Βλέπει τὴ γυναῖκα του σφιγμένη στὸ στήθος τοῦ ἔραστου τῆς, ποὺ μὲ τὰ χεῖλη του σφραγίζει τὰ χεῖλη τῆς ποὺ ξεψυχοῦν. Τρελλὸς ἀπὸ μανία κι' ὀδύνη, δίνει στὰ πλευρὰ τοῦ ἀδελφοῦ του ἓνα ἄλλο θανάσιμο χτύπημα. Τὰ δυὸ σώματα ἀγκαλιασμένοι, κλονίζονται ἔτοιμα νὰ πέσουν. Δὲ βγάζουν μήτε ἓνα στεναγμό. Πέφτουν στὸ πάτωμα χωρὶς νὰ χαλαρώσουν τὸ σφίξιμο. Ὁ Γιοβάνης σκύβει σιωπηλά, λιγάκι μὲ κόπο τὸ ἓνα του γόνα, καὶ σπάζει ἀπάνω στ' ἄλλο τὸ ματωμένο ξίφος.)

ΒΑΘΥ...

Τὰ παλὰ καὶ τὰ γνώριμα πῶς τὰ βλέπω νὰ ζοῦνε
 σὰν ὄνειρατα ἀξέχαστα ποῦ ὄλο μπρός μου πετοῦνε.
 Κι' ἓνα δάκρυο ἀστεϊρευτο μοῦ σφαλáει τὰ μάτια
 (μιὰ καρδιὰν εἶχα μέσα μου καὶ τὴ βρίσκω κομμάτια.)
 Πιὰ τὸ γέλοιο δὲ γνώρισα, τὴ χαρὰ δὲν τὴν εἶδα
 πᾶν οἱ σύντροφοι πέθαναν, καὶ συντρίμμα ἢ ἐλπίδα.
 Στ' ἀνοιξιάτικο πέρασμα, καὶ στῆς μέρας τὸ δεῖλι
 οὔτε πιὰ καλοκαίρισα τὸ μοσχᾶτο σταφῦλι.
 Τὸ ταξίδι τὸ γνώριμο ξαναπᾶρε. Γυρνᾶμε
 στὸ νησι τ' ὄλοπράσινο, δροσομπάτης καὶ πᾶμε
 στὰ θαμπὰ τὰ λιογέρματα (κι' εἶν' ἢ σκέψη μου ρίμα
 ποῦ δροσίζει τ' ἀφρόπλαστο τὸ Βαθυώτικο κύμα.)
 Στ' ἀκρογιαλῖα τὰ γνώριμα—ὦ! σὰν ὄνειρο λεῦκα—
 κι' ὦ Βαθὺ δροσοπότιστο μὲ τὰ πλήθια σου πεῦκα.
 Κι' ὦ δροσιὰ τῆς πατρίδας μου κι' ὦ πλαγιὲς ἀνθισμένες
 κι' ὦ παρθένες Βαθυώτισσες γιὰ φιλὶ καμωμένες,
 Μὲ πεθαίνει μιὰ θύμηση, μὲ νεκρώνει μιὰ λύπη
 μὲ τὸ δάκρυ μου πότισα,—μαραμένοι εἶν' οἱ κῆποι—
 καὶ τὰ κρίνα τὰ ρόδινα καὶ τὰ ρόδα τ' Ἀπρίλη
 μὲ συντρόφι στὰ χρόνια μου τὴν ξανθόχρωμη φίλη.
 ὦ! Βαθὺ πάντ' ἀξένοιαστο, γελαστό, δροσοῦρο
 τὴν καρδιά μου τρικύμισες, καὶ τὰ πάθια ἓνα γύρο
 τὰ ξανάφερες ἄπονα. Μά ὅτι ζεῖ καὶ πεθαίνει
 μέσ' τοὺς δρόμους δὲ βρίσκεται. Τὴν ψυχὴ σφιχτοδένει
 μὲ τὰ γύρω ὁ ἐσώτατος κι' ἀναπάντεχος κόσμος
 ποῦ μυρώνει τὴ σκέψη μας σὰν ἀνθος καὶ σὰν дуόσμος.
 ὦ! Βαθὺ μέσα στ' ὄνειρο, σὰν γυναίκα γητεύτρα
 μὲ καλεῖς στὸ μεθῦσι σου μὲ μιὰ σκέψη πλανεύτρα
 στὰ θαμπὰ τὰ λιογέρματα (κι' εἶν' ἢ σκέψη μου ρίμα
 τὴ δροσίζει τ' ἀφρόστεφο τὸ Βαθυώτικο κύμα.)
 Κι' ὦ ξεχάνω τὴ ζήση μου στὰ μακρὰ καὶ τὰ ξένα!
 Πιὰ κοντὰ σου δὲ βρίσκουμαι, μὲ τὰ μάτια κλαμμένα
 μὲ τὸν πόνο ποῦ πότισες τῆς ψυχῆς μου τὰ βύθη
 δὲ ξεχνῶ τὴ ζωῦλα σου μέσ' τῶν ἄλλων τὴ λήθη.

Ἀθήνα 1924

ΣΤΕΦΑΝΟΣ ΣΙΑΒΡΗΣ

PIERRE LOUYS

CHANSONS DE BILITIS

ΤΟΥ ΚΑΚΟΥ

Σὲ καρτερῶ μέσ' τὸ πυκνὸ τὸ δάσος ξαπλωμένος·
 μουσπες πῶς θάρτης νὰ μὲ βρῆς, καὶ γὼ ἀποτρελλαμένος
 ἀπ' τὴ λαχτάρα νὰ σὲ ἰδῶ, ἦρθα καὶ μένω ἀκόμα
 καὶ καρτερῶ καὶ καρτερῶ μὲ τὴ ψυχὴ στὸ στόμα.

Τ' αὐτιά μου ἀκοῦνε κάθε ἀχό, κάθε κλαρὶ ποῦ τρίζει
 θαρρῶ πῶς σὺ εἶσαι κι' ἔρχεσαι κι' ἀγέρας ποῦ βουτίζει
 εἶνε τ' ἀνεστενάγματα, ποῦ μεῖς κάνομε μόνο,
 σὰ σμιζῶμε σὲ μιὰ ἀγκαλιὰ μ' ἓνα φιλὶ ὄλο πόνο.

Κι' ὄλο κυτᾶω προσεκτικὰ τὰ δυὸ τὰ μονοπάτια
 τόση ὥρα, ποῦ μοῦ θάμπωσαν τὰ διψασμένα μάτια·
 ἄχ, ποῦ εἶσαι; γιατί τόσο ἀργεῖς; δὲν νοιώθεις νὰ σὲ σέρνει
 ἐδῶ ἢ φωνὴ μου, ποῦ ἢ βοή τοῦ λόγγου τῆνε παίρνει;

Ὅλα τοῦ κάκου κι' ἢ φωνὴ κι' ἢ μοναξιὰ κι' οἱ βόγγοι·
 τὴν ἄπειρη λαχτάρα μου τὴν πήραν μόνο οἱ λόγγοι.

ΤΑ ΜΕΡΗ ΟΠΟΥ Σ' ΑΝΤΑΜΩΣΑ

Τὰ μέρη ὅπου σ' ἀντάμωσα κι' ὅπου περνῶντας σ' εἶδα,
 προσκυνητάρια μᾶγιναν καὶ μένουν στὸν αἰῶνα·
 κι' ὅταν κοντὰ τους βρίσκομαι μὲ ξεγελάει ἢ ἐλπίδα,
 πῶς καρτερῶ σε κι' ἔρχεσαι καὶ μοῦ μιλάς ἀκόμα.

Ἀνέγγιχτα ἀπὸ σᾶς περνᾶει ὁ πανδαμάτωρ χρόνος·
 καὶ μέσ' τὰ φεγγαρόφωτα καὶ στὴν ἀνεμοζάλη,
 σὰν κατατόπι ἀπάνεμο, σὰν μαγικὸ ἀκρογιαλῖ.
 θὰ μνέσκετε, ὡς σᾶς στοίχειωσε τοῦ ἔρωτά μου ὁ πόνος.

Μεταφρ. ΜΑΝ. ΒΟΗΚΛΗΣ

ΠΩΣ ΚΑΤΕΛΗΦΘΗ Η ΚΙΟΥΤΑΧΕΙΑ

στὰς 4 Ἰουλίου 1921

Ἰπηρετοῦσα τότε στὸ 26 Σύνταγμα τῆς ΙΧ Μεραρχίας. Τὸ Σύνταγμα μας ἔμενε στὸ Τσιβρίλ καὶ κατεῖχε τὸν τομέα τοῦ Μαιάνδρου. Ἐξάφνα στὰς 16 Ἰουνίου μὲ μιὰ Διαταγὴ τὸ Τάγμα μας (3 Τάγμα) διετάσσεται νὰ ἀφήσῃ τὸ Τσιβρίλ καὶ νὰ σπεύσῃ εἰς Οὐσάκ γιὰ νὰ ἐνωθῇ μὲ τὸ Μικτὸν ἀποσπασμα τοῦ Τσιρογιάννη πού θὰ εἶχε τὴν κατὰ μέτωπον ἐπίθεσι κατὰ Κιουτάχειας. Στὰς 22 Ἰουνίου βρεθήκαμε στὸ 140 χιλιόμετρο ἀπ' ἔξω ἀπὸ τὸ Οὐσάκ στὴ θέσι Σελᾶ-Ὀγλοῦ. Ἄμα περνούσαμε ἀπὸ μέσα ἀπὸ τὸ Οὐσάκ μιὰ κίνησις πυρετώδους ἐπρόδιδε ὅτι κάποιο μεγάλο γεγονός ἐπρόκειτο νὰ συμβῇ. Αἱ ἀμαξοστοιχίαι ἐρχόντανε ἀπὸ τὴ Σμύρνη ἢ μιὰ ὕστερα ἀπ' τὴν ἄλλη. Πολεμοφοδία, κανόνια, ὀβίδες, ἀερόπλانا, αὐτοκίνητα τρόφιμα, στρατιῶται, κοσμογαλασία. Καὶ θυμᾶμαι νὰ λένε μερικοὶ τότε πῶς ὅλα αὐτὰ γίνονται γιὰ ρεκλάμα ὥστε νὰ φοβηθοῦν οἱ Τούρκοι νὰ ὑποχωρήσουν ἰστὰς ἀπαιτήσεις μας. Τίποτε ὅμως ἀπὸ ὅλα αὐτά. Ὁ Τούρκος εἶνε πραγματικὴ ἀλήθεια, πῶς μονάχα ἀποκάτω ἀπὸ τὸ κανόνι ὑποχωρεῖ. . . Καὶ ἡ μεγάλη ἡμέρα τῆς γενικῆς ἐπιθέσεως ἔφθασε. Ἦταν ἡ 27η Ἰουνίου. Ἡ ἡμέρα τοῦ Κυρίου. Κυριακὴ πρωί, πρωί. Ἡ καμπάνες στὸ χριστιανικὸ μαχαλᾶ τοῦ Οὐσάκ χτυπᾶνε ζωνρᾶ ζωνρᾶ κι' ἀκούονται στὸ Σελᾶ-Ὀγλοῦ Ἡ ἐκκλησία μας δίδει τὴν εὐλογία τῆς καὶ τὴν εὐχὴ τῆς στὸ δύσκολο δρόμο πού ξεκινᾶμε νὰ περάσωμε. . . . .

Ἡλιος θεοῦ χαρά. Ἡ φάλαγγ τοῦ Τσιρογιάννη προχωρεῖ χωρὶς πουνθενὰ νὰ συναντήσῃ ἀντίστασι. Μονάχα τὴ τρίτη ἡμέρα οἱ Τούρκοι ἀνατινάσσουν τὴ μεγάλη γέφυρα στὸ Γκεντιζ γιὰ νὰ βραδύνῃ νὰ περάσῃ τὸ πυροβολικὸ μας. Μὰ τίποτε δὲν ἀναχαιτίζει τὴν ὀρμὴ μας. Στὰς 3 Ἰουλίου ἀπὸ τὰ ὑψώματα τοῦ Σουσοῦ-Καγια, ἐπάνω στὸ μεγάλο ἀμαξητὸ δρόμο πού μᾶς ὀδηγεῖ ὀλοταχῶς στὴ πόλι τοῦ Κιουταχῆ, ξεκινήσαμε ὀρμητικὰ κι' ἐξακολοθήσαμε τὸ δρόμο μας. Μὰ ἡ ἡμέρα ἐκείνη (ἡμέρα Σάββατον) δὲν ἔμοιαζε μὲ τίς ἄλλες τίς προηγούμενες. Ὁ ἥλιος μᾶς φάνηκε πολὺ κόκκινος καὶ καυστικός, καὶ ὁ Ἄρης σ' ἐκείνο τὸν αἰθριο οὐρανὸ ἀπὸ μακρὰ μᾶς ἔδειξε τὴ φλογερὰ σιλουέττα του. Νὰ σὲ λίγο ἓνα ἀερόπλانو μᾶς ρίπτει μιὰ πληροφορία. «Ἐχθρὸς ἐμφανίζεται ἐπὶ ὑψωμάτων Κιρῆς-Ντάγ κινούμενος. . . Δύναμις ἀκαθόριστος.» Καὶ πράγματι. Ὅταν ἐπεράσαμε τὴ ληφοσειρὰ τοῦ Σουσοῦ-Καγια, μπήκαμε μέσα σὲ μιὰ μικρὴ κοιλάδα. Ἄντικρὺ μας φαίνεται ἀπειλητικὰ τὸ Κιρῆς-Ντάγ καὶ τὸ Ἄγι τεπέ, δυὸ ὑψώματα κωνοειδῆ, πού ἀποτελοῦν τὰ κλειδιά καὶ τὰς πύλας τῆς Κιουτάχειας. Μὰ δὲν μπορέσα-

με καὶ νὰ προχωρήσωμε πολὺ μέσα σ' ἐκείνη τὴ κοιλάδα. Ἦταν ἀκριβῶς ἡ 9η π. μ. ὥρα. Τὸ Κιρῆς-Ντάγ ἀρχίζει νὰ βρυχᾶται. Μιὰ ὀβίδα πέφτει κοντὰ στὴ φάλαγγα, ἄλλη ξοπίσω, τρίτη, τετάρτη, πειρὰ ὀβίδων. Ἐ! παιδιὰ «Χριστὸς Ἀνέστη!» Τὸ πανηγύρι ἀρχίησε, λένε μερικοὶ φαντᾶροι. Σὲ λίγος οἱ Τσουλιάδες μας (τὸ 3)40 Σύνταγμα Εὐζώνων) ἐλίссονται καὶ βαδίζουν δεξιὰ γιὰ νὰ πλευροκοπήσουν τὰ ἄγρια ἐκείνα ὑψώματα πού εἶνε γεμᾶτα ἀπὸ φωλιές πολυβόλων κι' ἀπὸ χαρακώματα. Τὰ ἄλλα τμήμαθα βαδίζουν ἀριστερά. Τὸ 25ον Σύνταγμα καὶ αὐτὸ μέρος τοῦ Μικτοῦ ἀποσπάσματος ὑπὸ τὸν γενναῖον Συνῤῥηγην τοῦ Ἄντωνόπουλον ἔχει ἐμπλακῆ εἰς ἓνα ἀγῶνα σκληρὸ καὶ αἱ ὀμοβροντίαι τοῦ πυροβολικοῦ του σείου καὶ δονοῦν τὰ πέριξ. Ἐκεῖ κοντὰ μας μέσα στὴ μικρὴ κοιλάδα βλέπω τὸ γενναῖο λοχαγὸ Σεραφεῖμ πού διοικοῦσε τὴ μοῖρα τοῦ πεδινοῦ πυροβολικοῦ νὰ στῆνῃ τὴ πυροβολαρχία του καὶ χωρὶς καθόλου νὰ χάσῃ καιρὸ ρίπτεται στὸν ἀγῶνα καὶ αἱ ὀβίδες δαιμονιωδῶς συρίζουν καὶ πέφτουν ἐπάνω στὴ κορυφὴ τοῦ Κιρῆς-Ντάγ σὰν χαλάζι. Οἱ Τούρκοι βρίσκουν τὸ στόχο τοῦ πυροβολικοῦ μας· μὰ τὸ ἀτρόμητο ἐκείνο παληκάρι, ἓνα παιδί μόνις 25 χρονῶν τῆς Σχολῆς τῶν Εὐελπίδων, χωρὶς νὰ χάσῃ καθόλου τὴ ψυχραιμία του διατάσσει τὸν ἓνα οὐλαμὸ τῶν πυροβόλων του νὰ μεταβάλλῃ θέσιν. Ἔτσι οἱ Τούρκοι χάνουν τὸ στόχο τους. Ἦταν μεσημέρι θυμᾶμαι. Ὁ ἥλιος ἔκανε καυστικώτατος. Δίψα ἀνυπόφορη. Μὰ ποιὸς σὲ τέτοιες περιστάσεις κυττάζει δίψα γιὰ πείνα γιὰ κούρασι; Ὁ Ἄρης εὐρίσκεται στὸ Ζενιθ τῆς δόξης του καὶ τῆς μεγαλοπρεπειᾶς του. . . Τουφέκια, πολυβόλα, ὀπλοπολυβόλα, χειροβομβίδες, ὀπλοβομβίδες, κανόνια, κάθε ὄπλο καὶ κάθε μέσο καταστροφῆς ἐστρίγγιλιζε καὶ κελαῖδοῦσε καὶ σκοροποῦσε τὸ θάνατο.

Αὐτὸ τὸ πανδαιμόνιο, αὐτὸ τὸ ἄγριο πανηγύρι, αὐτὸ τὸ ἄγριο μεγαλειὸ τῆς μάχης, ἐξηκολούθησεν ὡς τὸ βράδυ πού ὁ πέπλος πλέον τῆς σκοτεινῆς νυκτὸς ἐσκέπασε καὶ μᾶς καὶ τοὺς Τούρκους καὶ δὲν ἔβλεπεν ὁ ἓνας τὸν ἄλλον. Ἔτσι κατ' ἀνάγκην τὸ τουφέκι καὶ τὸ κανονίδι ἔπαυσε καὶ πού καὶ πού ριχνοῦντανε καμμιὰ στὸν ἀγῶνα μᾶλλον γιὰ νὰ μᾶς τινάσῃ τὰ νεῦρα καὶ νὰ μᾶς κρατῇ στὴ συγκίνησι τῆς μάχης. . . Περιμέναμε ὄλοι νὰ ξεμερώσῃ, γιὰ νὰ ξαναρχινίσουμε, τὴν ἄλλη μέρα Κυριακάτικα μὲ ποιὸ πολὺ θυμὸ, μὲ ποιὸ πολὺ κουράγιο γιὰ νὰ διώξωμε καὶ νὰ ξερριζώσωμε ἀπὸ τὰ ταμπούρια τους τοὺς Τούρκους. . . Ἐάφνου μέσα στὰ μεσάνυχτα ἀκοῦμε πολυβόλα νὰ ἐξαπολύουν τοὺς μύδρους τῶν ἀπὸ τὴ Τουρκικὴ γραμμῆ. ὦ! διάβολε! Μὰ τί πάθανε πάλι αὐτοί; «Δὲν ἐννοοῦν τὰ ζεῖμπέκια νὰ ξεκουραστοῦν καὶ αὐτὰ λίγος; ἀκούω νὰ λέγῃ ἓνας φαντᾶρος. Τί συνέβαινε ὅμως; Οἱ Τούρκοι ἐκάλυψαν τεχνικώτατα τὴν ὑποχώρησιν τῶν μέσα στὸ σκοτάδι τῆς νύχτας καὶ ξεφύγαν τὴν κύκλωσι πού θὰ εἶχαν τὴν ἄλλη ἡμέρα μέσα στὰ στενά τῆς Κιουτά-

χειας από τὴ Χ Μεραρχία πού κατέβαινε ἀπὸ τὴ Προύσσα. . .

Τὴν ἄλλη μέρα πρῶι πρῶι τὸ Κιρὲς-Ντάγ καὶ τὸ Ἅγι τεπέ βουβὰ κι' ἀμίλητα δὲν μᾶς ἀπαντοῦσαν. Οἱ Τούρκοι εἶχαν φύγει! . .

Τότε πλέον ἐλεύθερα προχωροῦμε καὶ περνοῦμε τὰ στενά τῆς Κιουτάχειας χωρὶς κανένα ἐμπόδιο, καὶ τὸ ἀπόγευμα στὰς 4 μ. μ. τῆς 4ης Ἰουλίου ὅλον τὸ Μικτὸν ἀπόσπασμα εὐρίσκετο κατηυλισμένον ἀπ' ἔξω ἀπὸ τὴ θρυλικὴ πόλι τῆς Κιουτάχειας ἡ ὁποία ὕψωνε τὴν λευκὴν σημαίαν τῆς ὑποταγῆς ἐνῶ αἱ Ἑλληνικαὶ περίπολοι ὑπερήφανα, μὲ τὰς λόγχας πού ἐλαμποκοποῦσαν ἀπὸ τὸ θρίαμβο κι' ἀπὸ τὴ δόξα, διέσχίζαν τοὺς δρόμους τῆς.

ΕΥΑΓΓΕΛΟΣ ΤΡΟΒΑΣ

καθηγητῆς

ΟΛΗΜΕΡΙΣ...

Ὀλημερίς στοῦ πόνου τὰ βαρεῖα παλάτια
ψυχῆ μου, παρθένα χλωμή, κατακλεισμένη
τὰ σιγαλοδιάβητα βράδια ἀργοδιαβαίνεις
στῆς μοναξιάς τὸ ἀνέρο πέπλο τυλιγμένη,

Καὶ μεγαλόπρεπη τραβᾶς, σὰ νὰ σὲ κράζει
ἀχὸς ἀλαργινοῦ ἔσπερινοῦ θλιμμένου,
πρὸς μυστικῆς, ἰέρεια, προσευχῆς, θυσίας
δακρύων, στοῦ βωμὸ τοῦ ἀγύριστου χαμένου.

Κλειστὴ γιὰ πάντα τοῦ χαμένου ἢ πύλη, ἢ λύρα
τοῦ Ὁρφέα δὲν ξυπνάει πλειὰ τὴν Εὐρυδίκη!
—ἢ λήθη, ἢ λήθη;—κύτα βρίσκεται στοῦ Ὀλύμπου
τὸ φτερανέσασμα, καὶ τῆς χαρᾶς ἢ νίκης

Ὡ λάτρισσα τοῦ Ὁραίου, σὲ καλεῖ στοῦ Ἀπείρου
τὰ πλάτια γιὰ ταξίδια στὰ στερά τοῦ Ὀνείρου.

Ἀθῆναι Ἰανουάριος 2925

Γ. ΘΕΜΕΛΙΣ

ΓΕΝΙΚΗ ΛΗΨΟΔΟΣΙΑ

ΤΑΜΕΙΟΥ ΦΙΛΟΤΕΧΝΙΚΟΥ ΟΜΙΛΟΥ ΝΕΩΝ

Ἀπὸ 1 Ἰανουαρίου 1924 μέχρι 31 Δεκεμβρίου 1924.

ΤΙΤΛΟΙ Δ/ΣΜΩΝ	ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟΝ	ΠΑΘΗΤΙΚΟΝ
Ἐμφανίσεις	4.372,50	1.226,40
Χορηγεῖται, δωρεὰ κλπ.	4.197,50	
Μηνιαία Ἐπιθεώρησις	13.633,60	11.748,70
Γραφικὰ		450,70
Ἀκατανάλωτα εἶδη		722,90
Γενικὰ ἔξοδα		300
Ἐπιπλα		981
Ἐκτακτὰ ἢ ἀπρόβλεπτα	275	2.146,90
Διαφημίσεις	100	
Ἐντοχα γραμματίαι	5.000	5,000
Τόκοι	327,10	
Τακτοποιητέαι πληρωμαὶ		10
Χρηματ. ὑπόλοιπον ἔτους 1923	376,90	
Χρηματ. ὑπόλοιπον ἔτους 1924		5.696,30
Ἴσοζύγιον 31 Δεκεμβρίου 1924	28.282,60	28.282,60

ΠΑΡΑΓΡΑΦΟΙ

Από τὸ ἄλλο φυλλάδιο ἀναλαμβάνει τὴ Διεύθυνση τῆς «Μηνιαίας Ἐπιθεώρησης» ἐπιτροπὴ τοῦ Φιλολογικοῦ Ὁμιλοῦ ἀπὸ τοὺς κ. κ. **Βλιάμο Νικολαΐδου, Νίκο Ρίτσου, Χρῆστο Κωνσταντῆρα καὶ Γ. Σμυρνοιούδου.** Οἱ Συνεργάτες καὶ ἐν γένει ὅσοι θέλουν πληροφορίες κλπ. γιὰ ζητήματα πῶχουν σχέση μετὰ τὴ σύνταξη, θ' ἀπευθύνονται ὅπως καὶ πρῶτα στὴ «Μηνιαία Ἐπιθεώρηση». Εἴραστε βέβαιοι πὼς μετὰ τὴ Διεύθυνση τῆς ἐπιτροπῆς αὐτῆς ἡ «Μηνιαία» θὰ γίνῃ ἀπὸ τὰ καλύτερα Ἑλληνικὰ περιοδικὰ.

Ἡ κοινωνία μας ἀκουσε μετὰ ἐξαιρετικὴν χαρὰ καὶ εὐχαρίστηση, τὴν ἴδρυση Ὁδείου στὴ Σάμο. Κι' ἔσπευσαν, μικροὶ μεγάλοι, νὰ γραφοῦν ἢ νὰ γράφουν τὰ παιδιὰ τους, μετὰ τὴν πεποίθησιν πὼς ἐξυπηρετοῦν τὸ συμφέρον τὸ δικό τους, καὶ τοῦ τόπου.

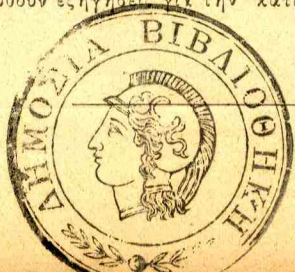
Ἦναι πολὺ χαρακτηριστικὸν αὐτό, γιατί δείχνει καθαρὰ τὸ μουσικὸ αἶσθημα ποὺ ὑπάρχει ἐδῶ. Καθένας ποὺ ἀσχολεῖται μετὰ τὴ μουσική, θέλησε ν' ἀποκτήσῃ ἀρτίαν μουσικὴν μόρφωσιν. Καὶ τέτοια μόρφωσις μόνο ἓνα Ὁδεῖο μπορεῖ νὰ τὴ δώσῃ καὶ μάλιστα τὸ «Ἑλληνικὸ Ὁδεῖο» ποὺ ἔχει καλλιτεχνικὸν Διευθυντὴ τὸ μεγάλο μουσουργὸ καὶ συμπατριώτην μας **Μανώλη Καλομοίρη.**

Ὡς σήμερα δήλωσαν 200 ἄτομα πὼς θέλουν νὰ παρακολουθήσουν μαθήματα. Ὁ ἀριθμὸς αὐτὸς δὲν εἶνε καταπληκτικὸς ὅταν τὸ Βαθὺ ἔχει πάνω ἀπὸ 100 πιάννα. Χωρὶς μάλιστα νὰ περιαιτολογοῦμε λέμε, πὼς τὸ δεύτερον χρόνον οἱ μαθηταὶ θὰ γίνουν 300, καὶ ἡ Σάμος θὰ εἶναι ἀπὸ τὰς πρώτας Ἐπαρχίας στὴ μουσικὴ κίνησιν.

Ὅποτε ἔρθῃ κανένας θίασος ἀρχίζει ὁ κόσμος ν' ἀνακινεῖ ζήτημα θεάτρου καὶ ὅταν ὁ θίασος φύγῃ ξεχνιέται πάλι καὶ ἡ ἴδια κατάστασις ἐξακολουθεῖ.

Γιὰ ἓναν τόπον ποὺ θέλει νὰ λέγεται πολιτισμένος τὸ θέατρο, εἶνε ἀπαραίτητον. Καὶ τὸ Βαθὺ ἄλλοτε εἶχε τὸ θεάτρον του· θέατρον ἀρκετὰ κομψὸ καὶ εὐρύχωρον, ποὺ ἐξυπηρετοῦσε θαυμάσια τοὺς καλλιτέχνες καὶ τὸ κοινόν. Μὰ τὸ θέατρον αὐτὸ τοῦ Δήμου καταστράφηκε ἐντελῶς καὶ καμιά δὲν ἀκούστηκε διαμαρτυρία. Τὸ γεγονός περᾶσε ἀπαράτητον.

Ὁ Σύλλογός μας ποὺ σύμφωνα μετὰ τὸ καταστατικὸν του πρέπει ν' ἀσχολεῖται κυρίως μετὰ τὴ καλλιτεχνικὴν κίνησιν, ζήτησε πέρσον μετὰ τὸ ὑπ' ἀριθ. 188 π. ἔ. ἔγγραφόν του πληροφορίες γιὰ τὸ μακαριὰ τῆ λήξει Δημοτικὸν θέατρον ἀπὸ τὸν Δήμαρχον καὶ τὸ Δημοτικὸν Συμβούλιον Διμενὸς Βαθέος καὶ πρότεινε ν' ἀναλάβῃ τὴ διασκευὴν του, γιατί δὲν ἔχουν μείνει παρὰ μόνο οἱ τέσσερες τοῖχοι. Οἱ Ἀρχεῖς ὁμῶς τοῦ Δήμου μας δὲν μᾶς ἀξίωσαν οὔτε κἄν ἀπαντήσεως. Στὸ μεταξὺ μᾶς ἀπασχολοῦσε τὸ ζήτημα τοῦ Ὁδείου καὶ δὲν κρίναμε καλὸν ν' ἀνακινήσουμε πολλὰ ζητήματα μαζύ. Δὲν παραλείψαμε ὁμῶς νὰ κάνουμε παρασκευαστικὰς ἐνέργειας γιὰ τὴν ἀνέγερσιν θεάτρου μετὰ μετασχῆς καὶ ἔτσι θὰ μπορούσε κανένας νὰ εἰσφέρει ἀναλόγως τῶν δυνάμεων του καὶ ἔαγε ἀτφαλισμένα τὰ χρήματά του. Ἡ ἰδέα αὐτὴ ἔχει ὀριζήσει σήμερα ἀρκετὰ. Πρὶν ὁμῶς ἀπὸ κάθε ἐνέργεια πρὲς, νομίζομε, νὰ δοθῶν ἐξηγήσει γιὰ τὴν καταστροφὴν τοῦ Δημοτικοῦ μας Θεάτρου.

Κ. Ν. Π. 107 / 1925

ΜΗΝΙΑΙΑ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΙΣ

ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΚΗ—ΜΟΥΣΙΚΗ—ΘΕΑΤΡΙΚΗ
 ὈΡΓΑΝΟΝ ΤΟΥ ΦΙΛΟΤΕΧΝΙΚΟΥ ὈΜΙΛΟΥ ΝΕΩΝ

ΕΤΟΣ Β' ΦΥΛΛΑΔΙΟΝ 8^{ον}

ΣΑΜΟΣ-ΒΑΘΥ

ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΣ 1925

ΟΔΥΣΣΕΙΑ

Κ. 133—223

Τραβοῦμε ἐκεῖθε πάλε ἐμπρὸς μετὰ σπλάχνα ματωμένα,
 μακριὰ ἀπ' τὸ χάρο, τοὺς λοιποὺς συντρόφους μας θρηνῶντας.
 Στῆς Αἴας πᾶμε τὸ νησί ποὺ κατοικοῦσε ἡ Κίρκη. 135
 θεὰ μεγάλη, φοβερή, ποὺ σὰ θνητὴ λαλοῦσε,
 καὶ εἶταν ἡμόσπλαχνη ἀδερφή τοῦ δολοπλέκτη Αἰήτη.
 Εἶχαν τὸ θνητοφωτιστὴν, πατέρα τους τὸν Ἥλιον,
 καὶ εἶχαν τὴν Πέρση μάννα τους τοῦ Ὀκεανοῦ τὴν Κόρη.
 Σ' ἓνα ἀκρογιάλι πιάσαμε σιγὰ μετὰ τὸ καράβι, 140
 σ' ἀραξοβόλι, καὶ ὁ θεὸς μᾶς ἔδειχνε τὸ δρόμον.
 Βγήκαμε ἐκεῖ καὶ μείναμε διὸ μέρες καὶ διὸ νύχτες,
 καὶ ὁ πόνος μετὰ τὴν κούρασιν μᾶς θέριζε τὰ σπλάχνα.
 Σὰν ἔφεξε ἡ ροδοχρωμὴ Αὐγὴ τὴν τρίτην μέρα,
 πῆρα τὸ κοφτερὸ σπαθί καὶ τὸ γερὸ κοντάρι 145
 καὶ ἀπ' τὸ καράβι ἀνέβηκα κοφτὰ κοφτὰ σὲ βίγλα,
 ἴσως ἀκούσω μιὰ φωνή, καὶ ἰδῶ ὀργωμένους τόπους.
 Ἀνέβηκα καὶ στάθηκα σὲ μιὰ ψηλὴν ραχοῦλα
 καὶ ἀπ' τὴν πλατύδρομον τῆς γῆς εἶδα καπνὸν νὰ βγαίνει
 μετὰ στα λαγαρία τὰ πυκνά, στῆς Κίρκης τὸ παλάτι. 150
 Κι' ἀμέσως συλλογίστηκα στὰ βάθη τῆς καρδιάς μου,
 σὰν εἶδα τὸ θολὸν καπνόν, νὰ τρέξω καὶ νὰ μάθω.
 Κι' αὐτὴ ἡ βουλὴ μοῦ φάνηκε καλύτερη πὼς εἶταν,
 νὰ τρέξω πρῶτα στὸ γυάλον καὶ στὸ γοργὸν καράβι,
 νὰ φᾶνε οἱ ναῦτες καὶ ἔπειτα νὰ στείλω αὐτοὺς νὰ μάθουν. 155
 Κι' ἐκεῖ ποὺ κοντοζύγωνα στ' ἀνάφρουδον καράβι,
 κάποιος θεὸς συμπόνεσε τὴν ἐρημίαν μου τότε,
 καὶ μοῦβγαλε ὀρθοκέρατον μεγάλο λάφι ἐμπρὸς μου.

Νερὸ κανέβαινε νὰ πιεῖ στὸ ρέμα ἀπὸ λαγκάδι,
γιατὶ ἀπὸ τῶρα τ'ἀναβε τὸ καφερὸ λιοπύρι. 160
Κι' ὡς πρόβαλε τὸ χτύπησα στὸ ραχοκόκκαλό του,
κι' ἀπ' τ'ἄλλο μέρος πέρασε τὸ χάλκινο κοντάρι.
Στὴ γῆ βογγώντας ἔπεσε καὶ πέταξε ἡ ψυχὴ του.
Πατώντας τότε ἀπάνω του, τράβηξα τὸ κοντάρι
ἀπ' τὴν πληγὴ καὶ τ'άφησα τὸ λάφι ξαπλωμένο 165
στὸ χῶμα, κι' ἔκοψα ψαθιά καὶ λιγαριᾶς κλωνάρια
κι' ἔπλεξα μᾶκρος μιὰ ὀργιά, σκοινὶ καλοστριμένο
καὶ τοῦδεσα τὰ πόδια του τοῦ φοβεροῦ τεράτου
δλα μαζί καὶ τ'ὄφερα στὴ ράχη φορτωμένος
στὸ τρεχαντήρι, στὸ γερὸ κοντάρι μου ἀκουμπώντας, 170
γιατὶ δὲν εἶταν βολικὸ μόνο με τὸνα χέρι
στὸν ὦμο νὰ τὸ φορτωθῶ τέτοιο θεριὸ μεγάλο.
Τ'ὄρριξα στὸ καράβι ἐμπρὸς στὴ γῆ καὶ τοὺς συντρόφους
τοὺς ψύχωνα, λόγια γλυκὰ μιλώντας στὸν καθένα·
»Μ' ὄλα τὰ βᾶσανα, παιδιὰ, δὲ θὰ μᾶς φάει ὁ Χάρος,
πρὶν ἔρθει ἡ ὥρα π'ὄγραψε γιὰ τὸν καθένα ἡ μοῖρα.
Μὰ ἐλάτε, κι' ὅσο νᾶχουμε φαί μὲς στὸ καράβι
νὰ φᾶμε ἄς μὴ ξεχάνουμε, νὰ μὴ μᾶς δέρνει ἡ πεῖνα.»

Εἶπα, κι' εὐτὺς ὑπάκουσαν στὰ λόγια μου οἱ συντρόφοι
κι' ἀμέσως ξεσκεπάστηκαν καὶ θάμαζαν τὸ λάφι 180
στὴν ἀμμουδιὰ τῆς θάλασσας, ποῦταν θεριὸ μεγάλο.
Καὶ τέλος ἀφοῦ χόρτασαν τὰ μάτια τους νὰ βλέπουν,
νίβουν τὰ χέρια κι' ἔστρωσαν ἀρχοντικὸ τραπέζι.
Τότε ὄλη μέρα τρώγαμε ὅσο νὰ πέσει ὁ ἥλιος,
κρέατα ἀπ' ὄλα πληθερά καὶ πίναμε μοσχάτο. 185
Κι' ὁ ἥλιος σὰ βασιλεψὲ καὶ πῆρε τὸ σκοτάδι
τότε ὄλοι κοιμηθήκανε στῆς θάλασσας τὴν ἄκρη.
Σὰν ἤρθε ἡ ροδοδάχτυλη νυχτοθρεμμένη Ἀβγοῦλα,
κάλεσα τότε σύνοδο κι' ἔτσι εἶπα στοὺς συντρόφους·
»Ἀκοῦστε, ἀδέρφια. τίθὰ πῶ, κι' ἄς εἶστε λυπημένοι. 190
Δὲν ξέρουμε ποῦ πέφτει ἡ Αὐγὴ, ποῦ νᾶναι τὸ σκοτάδι,
ποῦ βγαίνει καὶ ποῦ χάνεται ὁ φωτοδότης Ἡλιος.
Μὲν ἄς μὴ χάνουμε καιρὸ κι' ἐλάτε νὰ σκεφτοῦμε,
ἄν βρισκεται καμιὰ βουλή ποῦ δὲν τὴ νοιώθω μόνος.

Γιατὶ εἶδα ἀπ' τὴν ὀρθόβραχη ποῦ ἀνέβηκα ραχοῦλα 195
ἓνα νησί ποῦ ἀτέλιωτος γιαλὸς τὸ στεφανώνει,
καὶ τὸ νησί εἶναι χαμηλό. Κι' εἶδα καπνὸ στὴ μέση
νὰ βγαίνει ἀπὸ πλύτικνα λαγκάδια κι' ἀπὸ δάση.»
Ἔτσι εἶπα, κι' ὄλων ἡ καρδιά σὰ νᾶσπασε στὰ στήθια,
γιατὶ στὸ νοῦ τους τίς δουλιές βάλανε τ' Ἀντιφάτη 200
καὶ τί εἶχε κάμει ὁ Κύκλωπας τάνθρωποφάγο τέρας,
κι' ἔχυναν δάκρια φλογερὰ πικρὰ θρηνηλογώντας.
Ὅμως δὲν ἔβγαине ὄφελος κανένα με τοὺς θρήνους.
Τότε σὲ διὸ ξεχώρισα τοὺς θαρρετοὺς συντρόφους,
καὶ διὸ τοὺς ἔβαλα ἀρχηγούς, στὸ κάθε σῶμα κι' ἓναν. 205
Στὸνα ἀρχηγὸς ὁ Εὐρύλοχος καὶ στ' ἄλλο ὁ ἴδιος εἶμουν.
Ρίξαμε τότε εὐτὺς λαχνοὺς σένα χαλκένιο κράνος
κι' ὄξω πετάχτηκε ὁ λαχνὸς τοῦ ἀτρόμητου Εὐρυλόχου.
Μὲ εἴκοσι διὸ ξεκίνησε συντρόφους λυπημένους
κι' ἐμᾶς ἔοπίσω ἀφήσανε με δάκρια νὰ θρηνοῦμε. 210
Μὲς στὸ λαγκάδι βρήκανε τῆς Κίρκης τὸ παλάτι,
σὲ μιὰ κορφοῦλα ἀγναντερὴ με μάρμαρα χτισμένο·
λιοντάρια λαγκαδόθρεφτα καὶ λύκους εἶχε γύρο,
ποῦ με βοτάνια μαγικὰ τᾶχε δλα μυρωμένα,
μῆδ' ὄρμησαν ἀπάνω τους, μὸν τίς μακριές οὐρές τους 215
κουνοῦσαν καὶ σηκώθηκαν. Κι' ὄπως ἀπὸ τραπέζι
ὄταν κινᾶ ὁ ἀφέντης τους οἱ σκύλοι ὄλόγουρά του
χοροπηδοῦν, γιατί βαστᾶ γλυκάδια νὰ τοὺς ρίξει,
ἔτσι καὶ τὰ σκληρόνυχτα λιοντάρια με τοὺς λύκους
τοὺς χαίρουνταν. Καὶ ὄλοι ἔτρεμαν τέτοια θεριά σὰν εἶδαν. 220
Στῆς καλοπλέξουδης θεᾶς τίς ξώπορτες σταθῆκαν,
κι' ἄκουσαν μέσα με γλυκεῖα φωνὴ ποῦ τραγουδοῦσε,
τὴν Κίρκη κι' ἔφαινε ἄφθαρτο πανὶ μεγάλο, ὡς εἶναι
ὄλα τὰ ἔργα τῶν θεῶν, ψιλὰ, χαριτωμένα.

ΤΑ "ΛΥΡΙΚΑ ΠΟΙΗΜΑΤΑ," ΤΟΥ ΜΑΝΩΛΗ ΜΑΓΚΑΚΗ

Ὁ Μανώλης Μαγκάκης σάν ἄνθρωπος θὰ παρουσιάζονταν στὸν κριτικό του πολὺ πιὸ ἀξιοπεριέργως παρὰ σάν ποιητής. Μποροῦσε στὴ θέση του νὰ μπεῖ μεγάλο μεγάλο ἐρωτηματικό, ποῦ θὰ σημαίνει τί θέση εἶχεν ἀνάμεσα στὸν κόσμο ποῦ τὸν τριγύριζε.

Ἐπειδὴ δὲν πρόκειται ὅμως νὰ μιλήσουμε τώρα γιὰ τὸ ἐρωτηματικό αὐτό, τραβοῦμε ἐδῶ πάρεργα δυὸ τρεῖς πενελιές τις πιὸ χαρακτηριστικές σ' ἓνα πρόχειρο σκίτσο του γιὰ κείνους ποῦ θέλουν νὰ τοῦ μιλήσουν κατόπιν. Τὸ γαλάζιο αἷμα ποῦ ἔτρεχε στὶς φλέβες του, δὲν τὸν ἄφησε ποτὲ νὰ γνωρίσει τοὺς σπασμούς τῆς φτωχιάς φιλοδοξίας· ἀκοῦνταν νὰ ἀπολαβαίνει μυστικά κι' ἀσκητικά τὴν ἐπίγνωση τῆς ἀξίας του· μιὰ σιωπὴ ποῦ σ' ἔβανε σὲ στοχασμὸ τὸν διάκρινε καὶ ποῦ τέτοιους στίχους τῆς ἔχει ἀφιρώσει:

Μὲν ἢ σιωπὴ τὸν ἔρωτά μου φτάνει,
Ποῦναι τ' ἀπείρου ἢ τρίςβαθη λαλιά,
Κι' ἄξιο γιὰ σὲ λιθάνι καὶ στεφάνι.

Ἦξερε ὅμως τὴ φιλοδοξία τοῦ μεγάλου· ὁ Μαγκάκης!

Τὰ δῶ καὶ κεῖ σκόρπια ποιήματά του, τὰ μάζωξαν μὲ στοργὴ ὁ Χαρίλαος Παπαντωνίου κι' ὁ Ἰωσήφ Ραφτόπουλος καὶ τὰ τύπωσαν φέτος, μὲ κάποια βιαστικότητα εἶναι ἀλήθεια, σ' ἓνα μικρούλι βιβλίο μὲ τὸ σκίτσο τοῦ ποιητῆ μπροστὰ, καμωμένο ἀπὸ ἓνα παλαιὸ του φίλο κι' ἐπισκέπτη τῶν Ἀθηνῶν, Ἀμερικανὸ ζουγράφου. Τὸ περισσότερο μέρος τὸ πιάνουν οἱ μεταφράσεις του· ποιήματα ἀπ' ὄλους τοὺς Ἀγγλους καὶ Ἀμερικανούς ποιητὲς καὶ κομμάτια ἀπὸ τρία δράματα τοῦ Σαίξπηρ.

Τὸ μικρούλι αὐτὸ βιβλίο μὲ τὰ λίγα πρωτότυπά του ποιήματα θὰ μᾶς ἀπασχολήσει σήμερ σάν ἓνα δοκίμιο ἀπὸ μιὰ μεγάλη μελέτη ποῦ ἔχουμε στὸ νοῦ μας καὶ ποῦ θὰ παρουσιάζει τὸν γλυκὸ μου μ' ἀτυχῆ φίλο ἀπ' ὄλους τὸν τίς μεριές, σάν ἄνθρωπο, φιλόσοφο, αἰσθητικό, ποιητὴ καὶ μεταφραστή.

Ὁ ποιητὴς Μαγκάκης μᾶς παρουσιάζεται ἀπὸ τοὺς πιὸ μεγάλους διερμηνέας τῆς ἀττικῆς ὁμορφιάς· ὁ στίχος του πλαστικός, ὀλοκάθαρος σάν τὸ διαμάντι τῆς ἀθηναϊκῆς μέρας ποῦ τὸν περικυβερτίζει, νοσταλγικός σάν τὸ δαίλι, ὅπως ἀπεικονίζεται ἀντίκρου σὰ βουνὰ τοῦ Ἰμμητοῦ. Σύμφωνα μὲ τὴν νιτσεικὴ διάκρισι τὴν ἀκατάλυτη, μποροῦμε νὰ τὸν κατατάξουμε στοὺς ἀπολλώνιους ὀπτασιαστές· μάλιστα μερικὲς παράγραφοι ἀπ' τὴ «Γέννησι τῆς Τραγωδίας» σχετικὰ μὲ τὴν ὀραματιστικὴ δύνμη τοῦ Ὀμήρου, ἐφαρμόζονται μὲ τὴν ἴδια ἀκρίβεια καὶ

στὸν ποιητὴ μας. Ἐγὼ ποῦ εἶχα τὴν τύχη νὰ τὸν γνωρίσω ἀπὸ κοντά, ποῦ ἔπιασα νὰ ποῦμε μὲ τὰ ἴδια μου χέρια τὰ σημάδια τοῦ πλαστικοῦ του μεγλείου, ὅπως ἄλλοτινὰ ὁ ἀπόστολος Θωμᾶς τὰ σημάδια τῶν πληγῶν τοῦ Ἰησοῦ, μπορῶ νὰ μαρτυρήσω γιὰ τὴν ἀπολλώνειά του φύση, καὶ γιὰ νὰ τὴν παραστήσω, μεταχειρίζομαι σχεδὸν τὰ ἴδια λόγια τοῦ μεγάλου μου δασκάλου, γιὰ τὸν Ὀμηρο καὶ τὸν Ἀντίλοχο: ἡ δύναμη νὰ ξαναπαρασταίνει τίς εἰκόνες τοῦ ὄνειρου μὲ τὴν πρωτόγονη λαμπράδα τους, ἀπηλλαγμένες ὅπως εἶναι ἀπὸ τὴν τυραννικὴ ἐπέμβαση τοῦ λογικοῦ, φανερώνει τὴν ἀπολλώνεια φύση ἐνὸς ποιητοῦ κ' οἱ τέσσεροι στίχοι ποῦ παρθέτω, ἀκοῦν γιὰ νὰ δείξουν τὴν Ὀμηρικὴ λαμπράδα τῶν εἰκόνων τοῦ Μαγκάκη. Ἐδῶ γυρεύει νὰ ἐκφράσει κάτι ποῦ μένει ἀνείπωτο ἀπ' τὴν ἀγάπη του, καὶ βρίσκει πραγματικὰ μιὰ αἰθέρια εἰκόνα ἀπιαστὴ κι' αὐτὴ σάν καὶ κείνο ποῦ θέλει νὰ ἐκφράσει:

Ζωωγραφισμένου ἀνθοῦ λὲς τ' ἄρωμα,
Ποῦ ἢ τέχνη δὲν βολεῖ νὰ δώσῃ
Μοιάζει τὸ κάτι αὐτὸ ποῦ αἰσθάνομαι,
Καὶ δὲν μπορῶ νὰ σοῦ τὸ εἰπῶ.

Καὶ πιὸ κάτω στὸ «Γλυκοχάραγμα του»·

Καθὼς κατὰ τὸν Ἰμμητὸ χαράζοντας ροδίζει,
Λὲς ὁ οὐρανὸς πῶς γδύνεται τὸ μαῦρο του μανδύα,
Κι' ὡς νὰ ντυθῆ τὸ γαλανὸ τῆς μέρας, μᾶς χαρίζει
Γυμνὴ τὴν ὄψη τοῦ Ἄπειρου, σάν αὔλη σάρκα, θεῖα·
καὶ χίλια δυὸ ἄλλα κομμάτια.

Ὁ ποιητὴς παντοῦ περιφέρει γαλήνιο τὸ μάτι του ποῦ καθρεφτίζει τὴν ἀπόκρυφη χαρὰ τῆς ζωῆς, μιὰ χαρὰν ἀκαταμέτρητη, τῆς ζωῆς ποῦ ἀναλυεῖται σ' ἀπειρες αἰσθητικὲς ἀπολαύσεις, τῆς ζωῆς ποῦ συντροφεύεται πιστὰ ἀπὸ τὴν τέχνη. Κι' ἔτσι κ' οἱ πιὸ ὀδυνηρὲς στιγμὲς τῆς ζωῆς, κοιταζόμενες μ' ἓνα τέτοιο γαλήνιο μάτι, χάνουν τὴ σκοτεινάδα τους κ' ἡμερώνονται κ' ὑποτάσσονται στὸ περίσσιο φῶς τῆς ζωῆς, γιατί ὁ, τι χάνεται γιὰ τὸν ποιητὴ, ἀπ' τὴ ζωὴ χάνεται καὶ τὴ ζωὴ χάνει, τὸ μοναδικὸ αὐτὸ ἰδανικὸ τῶν ποιητῶν.

Ἡ δύνμη τοῦ ποιητῆ σ' ἓνα ποίημα βρίσκεται· πάντα στοὺς τελευταίους στίχους· παρατηρεῖ κανεὶς μὲ ποιά συνθετικὴ ἐπιδεξιότητα μπλέκει ὅλα τὰ νοήματα τῶν προηγουμένων στίχων στοὺς δυὸ τρεῖς τελευταίους ποῦ μᾶς ἀποζημιώνουν μὲ τὸ παραπάνω ἀπὸ τὴν ἀδύνατη συχνὰ πνοὴ τῶν πρώτων. Ἡ δύνμη του λοιπὸν εἶναι ἐπιγραμματικὴ. Μὲ δυὸ τρεῖς στίχους μᾶς χαρίζει ὀλόκληρο κόσμο παραστάσεων καὶ ἰδεῶν καὶ πάντα περιστρέφεται γύρω στὸν ἔρωτα, ποῦ παντοτεινὰ αἰσθάνεται τὴν κυρίαρχη δύνμη μέσα του, πάντα κάποιον ἔρωτα θρηνεῖ καὶ κάποιον ἔρωτα ψάλλει, μὰ τὸ τραγοῦδι του δὲν ἀποτελεῖται ἀπὸ ἐρωτι-

κούς κομπογιαννιτισμούς και φλυαρίες, μὴ ἀναβλύζει βαθειὰ ἀπὸ τὴν αἰσθαντικὴν τοῦ ψυχῆ πού πάσχει καὶ πού ξεσπάζει σὲ παράπονο. Παρά- κάτω ἀντιγράφω δύο τρία κομματάκια πού φανερώουν τὴν μεγάλη πε- ριεχτικὴ δύναμη τῶν στίχων τοῦ γιὰ τὴν ὁποία μιλήσαμε παραπάνω. Στὸ πρῶτο πού βρίσκω μιὰν ἀσβεστη κι' ἀνικανοποίητη πάντα ἀπόλα- ψη νὰ τὸ μελετᾶω, χαράζει τὸν κύκλο τῆς περιοχῆς τῶν μεγάλων ποιη- τῶν καὶ κλείεται κι' αὐτὸς μὲς τὸν κύκλο.

Οἱ τέσσεροι αὐτοὶ στίχοι «ἀθάνατες γλυφές πάνω σὲ μαρμάρινο ναὸ» δείχνουν τὴ θριαμβικὴ θέληση, τῶν ἄξιων καὶ τῶν δυνατῶν πού πλανιέ- ται ἀπάνου ἀπὸ τὸ Μοιραῖο :

Στὸ μακρινὸ μας χωρισμὸ τόσο σὲ συλλογοῦμαι.
Ποῦ σὰν τὴν ἴδια μου ψυχὴ πάντα σὲ βλέπω ἐντὸς μου,
Κι' ἂν τῶχρη γράψει ἡ Μοῖρα μας νὰ μὴν ξαναδοθοῦμε,
Τὴ Μοῖρα τὴν ἐνίκησεν ὁ πλάστης ὁ καὶμὸς μου.

Ἔτσι οἱ δυνατὲς ψυχὲς ἔχουν τὴ συναίσθηση αὐτὴ τῆς δημιουργικῆς τῶν θελήσεως· εἶναι τὸ ἀποκλειστικὸ προνόμιό τους!

Κοίταξε τώρα πὼς συνδέει τὴν ἀγάπη τοῦ μὲ τὴν τέχνη· τὴν κρα- τᾶει γιὰ συντροφιά τὴν τέχνη ἀφοῦ ἡ Ἀγάπη τοῦ τοῦ λείπει στὰ ξένα.

Μιλῶ τῆς τέχνης, ἀφοῦ ἐσὲ δὲν φθάνω νὰ μιλήσω,
Μὰ πὼς νὰ βρῶ τὴν ἔμπνευση πού πρὶν μ' ἔφλεγε ἐμπρὸς σου,
Καὶ τόσο μ' ἐξαύλωνε, πού μ' ἔλεγεσ Θεοῦ σου. . .
Πὼς νὰ μπορέσω τώρα πιά νὰ ξανατραγουδήσω!

Ἦ τέχνη, τόσο σ' ἔννοιωσα μὲ τὴν ἀγάπη μου ἔνα,
Ποῦ τώρα πού μ' ἐβούβανε τοῦ χωρισμοῦ ἡ κατάρρα,
Κι' ἀπ' τῆς ζωῆς μου τὴ χαρὰ γέννησε μιὰ τρομάρα,
Σοῦ λέω τὸ «χαῖρε», ὡς πού νὰ ῥθῆ κ' ἡ Ἀγάπη μου
ἀπ' τὰ ξένα.

Παρατηρεῖ κανεὶς μὲ πόση προσοχὴ δουλεύει τοὺς στίχους τοῦ ὁ ποιη- τῆς μας! Ὁ θαυμαστὴς αὐτὸς τοῦ Μορέας καὶ τῶν μεγάλων Γάλλων formulistes καὶ ὁ τόσο λεπτὸς στὶς ιδέες τοῦ δὲν μποροῦσε νὰ ἐπιτρέ- ψει στοὺς στίχους τοῦ τὴν παραμικρὴν χασμωφιά· κυλοῦν ἄρμονικὰ καὶ ἀπαλά, σφιχτὰ δεμένοι μὲ τις ιδέες πού περικλείουν.

Γιὰ τὴν πρωτοτυπία τοῦ στῆν ἔκφραση καὶ στῆν διατύπωση, μποροῦ- σε κανεὶς νὰ τὸν βάλει στὴ χορεία τῶν ἐλαχίστων Stylistes πού ἔχουμε στῆν Ἑλλάδα.

Καὶ τελειώνω μὲ τὴν παράθεση τῶν «Σεραφεῖμ» πού προτάσσεται σὰν πρόλογος στῆν ποιητικὴ συλλογὴ καὶ πού, ὁ Ἰωσήφ Ραφτόπουλος δὲν διατάζει ν' ἀποφανθεῖ, πὼς ὑψώνονται σὲ ἀριστοτεχνικὴ τελειότη- τα.

Τὰ Σεραφεῖμ

Ἄνευρα τὰ μου ἀπόκοσμα, στὸν κόσμον ἐνσαρκωμένα
Καθὼς ἔκεινα ἀνέγγιχτα καὶ τόσο ἀγαπημένα,
Μορφές πού πρωταντίκρουσα στοῦ ναῦ μου τὸν αἰθέρα,
Σκλάβο μὲ σέρνετε, καθὼς τὴ νύχτα σέρνει ἡ ἡμέρα.

Ἄνευρα τὴ φαντασία μου κάποια τραγούδια ἀνθίζουν,
Καὶ νοιώθω ἐντὸς μου τίς χαρὲς τοῦ Ὀραίου νὰ πλημμυρίζουν,
Μὰ κι' ὅταν τῆς ζωῆς βαθειὰ μὲ τυραννᾷ ἡ φοβέρα,
Σκλάβο μὲ σέρνετε. καθὼς τὴ νύχτα σέρνει ἡ ἡμέρα.

Ἔγω σὰς γέννησα, μὰ ἐσεῖς ζωὴ μοῦχετε δώσει·
Κι' ἂν ἡ καρδιά μου νὰ χτυπᾷ γιὰ σὰς ἔχει ματώσει,
Ποτὲ κι' ἂν δὲν μὲ κράζατε ἐραστή σας ἡ πατέρα,
Σκλάβο μὲ σέρνετε, καθὼς τὴ νύχτα σέρνει ἡ ἡμέρα.

Γιὰ τίς μεταφράσεις τῆς συλλογῆς αὐτῆς· μπορεῖ νὰ κάμω λόγο μιὰν ἄλλη φορά.

Μέτωπο στὶς 22 τοῦ Αὐγούστου 1920.

ΑΡΦΑΣ

ΕΤΣΙ ΠΑΝΕΜΟΡΦΑ

Ἔτσι πανέμορφα, ἔτσι ἀγάλια, ἔτσι ἀπαλά
θὰ σὲ δεχτῶ, θὰ σ' ἀγκαλιάσω, θὰ σὲ σφίξω,
θὰ σοῦ φιλήσω τὰ σγουρὰ μαλλιά τρελλὰ
καὶ τὴν πηγὴ σ' ἐσὲ τοῦ πόνου μου θ' ἀνοίξω.

Καὶ θὰ αἰστανθῶ μέσα στὰ χέρια μου ξανά
νὰ σπαρταρᾷ ἡ ψυχὴ σου ἀνήσυχη, νὰ καίει,
ὡς θὰ βλέπομαστε στὰ μάτια ἐκστατικὰ
χωρὶς κανεὶς μας τίποτε νὰ λείει.

...Μέσ' στὸ θλιμμένο σούρουπο, τὸ ἀχνό,
τὰ μάτια μου εἶν' ὄραματα γεμάτα·
κι' ὄλο προσμένω ν' ἀκουστῆ σιγαλιὰ
τὸ βῆμα σου στὴ βραδιασμένη στράτα.

ΒΑΡΔΟΣ

Δὲν σιγοκλαίει τὸ σούρουπο ἡ ψυχὴ μου
τοὺς πόνους τοὺς ἀμίλητους·
μῆτε περίλυπη βαραίνει ἕως θανάτου
στὶς φουσκοθαλασσιές, ποῦ τὸ μοιραῖο
βογγάει παραδέροντας.

Ὁ κουρασμένος δὲν εἶναι τραγουδιστὴς
τῶν ταπεινῶν καὶ τῆς κακομοιρίας.

Ἐμὲ ἡ ψυχὴ μου φέρνει με πετώντας
πρὸς κάποια ὄραματα·
—κι' εἶν' ἠλιοπλημμύριστα τὰ ὄραματα,
κι' εἶνε θρίαμβοι!—

Ἐμὲ ἡ ψυχὴ μου ἀρατοδρόμο με τραβάει,
—κι' εἶνε πορφυρογέννητη κι' αὐτὴ—
πρὸς κάποιους θρίαμβους με τραβάει
καισαρικούς,
πρὸς κάποιους θρίαμβους, ποῦ εἶν' ὄραματα!

—Κλείνει μιὰ νίκη ὁ Βάρδος μέσα του!
Κλείνει ἓνα θρίαμβο, ἓνα ὄραμα, ἓναν ἥλιο!

1917

ΓΙΑΝΗΣ ΒΟΥΛΗΣ

ΘΑΝΑΙ ΒΑΡΥ ΤΟ ΣΟΥΡΟΥΠΟ

Θάναι βαρὺ τὸ σούρουπο. Στὴν καμαρὰ σου μόνη
Θ' ἀνιστορᾷς κάποιους καιροὺς ποῦ διάβηκαν γιὰ πάντα,
Μὲς τὴν ψυχὴ σου θὰ περνοῦν σὰ νεκροπούλια οἱ πόνοι,
Τὸ φῶς θὲ νᾶν κουραστικὸ κι' ἐρημικιὰ ἢ βεράντα. . .

Κι' ὅπως θὰ γέρνη ἡ θύμησι τὸ νοῦ σου νὰ φιλήσῃ
Ἔτσι, ὅπως γέρνουν καὶ φιλοῦν οἱ πεταλοῦδες τάνθια
Ὅνειρο ἀργὸ γλυκύτατο τὰ μάτια σου θὰ κλείσῃ
Κι' ἔξω στὸν κῆπο τὸ μικρὸ θὰ σβουῶν τὰ νεραντζάνθια.

Θάναι βαρὺ τὸ σούρουπο. Μὲς τὴν καρδιά σου οἱ πόνοι
Θάχουν στημένο ἓνα χορὸ, σὰ φύλλα πεθαμμένα

Ποῦ τὰ σαρώνει ὁ ἄνεμος —καὶ θύμησες, καὶ χρόνοι
Ποῦ διάβηκαν ἀγύριστοι, κι' ὄνειρατα—ὠϊμένα! . .

Θάχῃ βραδυάσῃ. Λάμποντας θὰ τρέμῃ κάποιο ἀστέρι,
Ἐξω βαρεῖα τάρωματα, ἐρημικιὰ ἢ βεράντα,
Καὶ φέροντας στὸ μέτωπο καφτὸ τὸ ἀβρὸ Σου χέρι
Μάταια θὰ διώχνης τῶνειρο ποῦ σὲ παιδεύει πάντα. . .

Αθήνα 31-12-24

ΣΠΥΡΟΣ ΜΟΤΣΕΝΙΓΟΣ

ΓΚΥ ΝΤΕ ΜΩΠΑΣΣΑΝ

Ο ΣΠΑΓΟΣ

Ἄπ' ὅλους τοὺς δρόμους γύρω στὴ Γκοντερβίλ, οἱ χωρικοὶ καὶ ἡ γυ-
ναῖκες τοὺς πήγαιναν στὸ χωριό. Οἱ ἄνδρες ἐβάδιζαν σιγὰ καὶ ἤσυχα
μὲ τὸ σῶμα πρὸς τὰ μπροστὰ σὲ κάθε κίνησι τῶν στραβῶν ποδιῶν των,
παραμορφωμένων ἀπ' τὴ σκληρὴ ἐργασία κι' ἀπὸ τὸ βᾶρος τοῦ ἀλετριοῦ
ποῦ κάνει νὰ σηκώνεται ὁ ἀριστερὸς ὤμος καὶ νὰ παραμορφώνεται τ' ἀ-
νάστημα, ἀπὸ τὸ ἀλώνισμα τοῦ σιταριοῦ ποῦ σπάζει τὰ γόνατα καὶ ἀπὸ
ὅλες τίς βαριές καὶ κουραστικὲς δουλιές τῶν γεωργῶν. Ἡ γαλάζια τους
μπλουζα, κολαρισμένη γυαλιστερὴ σὰν βερνικωμένη, στολισμένη στὸ
λαιμὸ καὶ στὰ χέρια μὲ ἄσπρα κεντήματα πλατεῖα, γύρω ἀπὸ τὰ σκε-
λεθρωμένα κορμιά τους ἔμοιάζαν μὲ μπαλλόνι ἔτοιμο νὰ πετάξῃ, ἀπὸ
τὸ ὅποῖον ἐβγαινε ἓνα κεφάλι, δύο χέρια καὶ δύο πόδια.

Ἄλλοι ἐσερναν μὲ σκοινὶ μιὰν ἀγελάδα ἢ ἓνα μοσχάρι. Καὶ ἡ γυναῖ-
κες τους πίσω ἀπ' τὸ ζῶο, τὸ χτυποῦσαν μὲ μιὰ βέργα γιὰ νὰ τρέχῃ
καλλίτερα. Βαστοῦσαν στὰ χέρια μεγάλα πανέρια ποῦ μέσα εἶχαν κότ-
τες καὶ χῆνες. Βάδιζαν πιὸ σιγὰ ἀλλὰ πιὸ ζωηρὰ ἀπὸ τοὺς ἄντρες τους.

Τὸ ξηρὸ τους ἀνάστημα ἦταν τυλιγμένο μέσα σὲ τρυπημένο σάλι,
καρφίτωμένο στὸ στήθος τους, στὸ κεφάλι φοροῦσαν κολαρισμένο κα-
πέλλο.

Ἔστερα ἓνα κάρρο περνοῦσε καὶ μὲ τ' ἀνατινάγματα ποῦ ἔκαναν οἱ
τροχοὶ του, ἐτάραζε δύο ἄνδρες καθισμένους πλάγι καὶ μιὰ γυναῖκα στὸ
βάθος γιὰ νὰ μετριάξῃ τὰ κουνήματα τοῦ κάρρου.

Στὴ πλατεῖα τῆς Γκοντερβίλ, ἦταν πολὺς κόσμος ἀνάκατος μὲ πολ-
λὰ ζωτανά. Τὰ κέρατα τῶν βωδιῶν, τὰ ψηλὰ ἀχύρινα καπέλλα τῶν
πλουσίων χωρικῶν καὶ ἡ κόμμωσι τῶν γυναικῶν ἔξεχαν μέσα στὸ πλῆ-

θος. Και ἡ δυνατὲς και διαπεραστικὲς φωνὲς ἔκαναν μιὰ ὀχλαγωγὴ ἀδιάκοπη και ἄγρια πού τὴν διαπερνοῦσε κάποτε μιὰ δυνατότερη φωνή, βγαλμένη ἀπ' τὰ στήθια κάποιου ζωηροῦ ἢ και κανένα μούγκρισμα ἀγελάδας πού τὴν εἶχαν δεμένη σὲ γειτονικό τοίχο.

Ἀπὸ παντοῦ ἔβγαине μιὰ μυρωδιὰ ἀπὸ σταῦλο, γάλα, κοπριά, ξηρὸ χορτάρι, ἴδρο, μιὰ μυρωδιὰ δυνατὴ, ἄσκημη, ἀνθρώπων και ζωντανῶν, συνειθισμένη γιὰ τοὺς ἀνθρώπους τῶν ἀγρῶν.

Ὁ μάστρο-Χωσεκόρν ἀπὸ τὴ Μπρωτὲ, ἔφτασε στὴ Γκοντερβίλ και πῆγαινε στὴ πλατεῖα, ὅταν κύτταξε κάτω στὴ γῆ ἓνα κουβάρι σπάγο. Ὁ μάστρο-Χωσεκόρν, οἰκονόμος καλὸς, σκέφτηκε πὼς δὲν ἦταν ἄσχημο νὰ τὸ πάρη γιὰ νὰ τὸ μεταχειριστῆ. Ἐσκυψε μὲ κόπο γιὰτι εἶχε ρεματ σμοὺς και πονοῦσε. Ἐπῆρε τὸ κουβάρι κι' ἐμάζεψε μὲ προσοχὴ τὸ σπάγο πού εἶχε ξετυλιχτῆ, ὅταν κύτταξε στὸ κατώφλι τῆς πόρτας τὸν μαστρο-Μελαντέν, τὸν σαμαρᾶ πού τὸν παρατηροῦσεν. Εἶχαν μαλώσει ἄλλοτε γιὰ ἓνα καπίστρι και ἐξακολουθοῦσαν νὰ εἶνε κακιωμένοι. Ὁ μάστρο-Χωσεκόρν ντράπηκε πού τὸν εἶδε ἔτσι ἓνας ἐχθρὸς του νὰ μαζεύη τὸ σπάγο ἀπ' τὸ δρόμο. Ἐκρυψε γρήγορα τὸ κουβάρι στὴ μπλοῦζά του ὕστερα τὸ ἔβαλε μέσα στὴ τσέπη τοῦ πανταλονιοῦ του· και ἔκανε τάχα πὼς ἔψαχνε γιὰ νὰ βρῆ κάτι πού εἶχε χάσει· ὕστερα τράβηξε στὴν ἀγορά, μὲ τὸ κεφάλι σκυφτά.

Χάθηκεν ἀμέσως μέσα στὸ πλῆθος πού φώναζε γιὰ τὰ πράγματα πού πωλοῦσεν ὁ καθένας. Ἡ χωριάτες ἔψαχναν τίς ἀγελάδες, πηγαينوῦν ἤρχονταν διστακτικοί, πάντα μὲ φόβο μήπως γελαστοῦν, χωρὶς νὰ τολμοῦν ν' ἀποφασίσουν. Ἐκυτόταξαν καλὰ στὰ μάτια τὸν πωλητὴ και γύρευαν πάντα ν' ἀνακαλύψουν τὴ πανουργία τοῦ ἀνθρώπου και τὸ ἐλάττωμα τοῦ ζώου.

Ἡ γυναῖκες εἶχαν ἀδειάση μπροστὰ τοὺς τὰ μεγάλα πανέρια μὲ τὰ πουλερικά, τὰ ὅποια δεμένα στὰ πόδια, εἶχαν τρομαγμένο βλέμμα.

Ἄκουαν τίς προσφορές, ἔλεγαν τὴν τιμὴ, ξηρὰ ξηρὰ, μὲ πρόσωπο γεμάτο ἀπάθεια, ἄρχιζαν τὰ παζαρέματα και ἄμα τοὺς συνέφερε φώναζαν τὸν ἀγοραστὴ πού ἀναχωροῦσε σιγά.

—Χαλάλι σου, μάστρο-Ἀνθιμε σοῦ τὴν δίνω.

Λίγο λίγο, ἡ πλατεῖα ἄδειασε γιὰτι ἤλθε τὸ μεσημέρι, και ὅσοι ἦταν ἀπὸ μακρυνὰ μέρη πῆγαν στὰ μαγεριά.

Στὸ μαγεριὸ τοῦ Σουρντέν ὅλη ἡ μεγάλη σάλα ἦταν γεμάτη ἀπὸ πελάτες, ἔξω ἡ μεγάλη αὐλὴ γεμάτη ἀπὸ κάθε λογῆς ἀμαξα, κάρρα ἀνάκατα.

Στὴ γωνία τῆς σάλας ἡ γεμάλη θερμάστρα ἔκαιε μὲ μεγάλες φλόγες κι' ἔριχνε μιὰ ζωηρὴ ζέστη μέσα. Τρεῖς σοῦβλες ἐστριφογύριζαν, γεμάτες ἀπὸ πουλερικά, περιστέρια και χοιρομέρια και μιὰ δυνατὴ μυρω-

διὰ ψημένου κρέατος χύνονταν παντοῦ και ἀνοίγε τὴν ὄρεξι και ἔκανε νὰ γλύφονται τὰ χεῖλια.

Ὁλη ἡ ἀριστοκρατία τῶν ἀμαξάδων ἔτρωγεν ἐκεῖ στοῦ μάστρο-Ζουρντέν, πού ἦταν μάγερας και μεσίτης ἓνας παληάνθρωπος σωστός, ἀλλὰ χρῆμα μὲ οὐρά.

Ὁλα τὰ πιάτα γέμιζαν και ἀδειάζαν ὅπως και τὰ ποτήρια τοῦ κρασιοῦ. Ὁ καθένας ἔλεγε γιὰ τίς δουλιές του. Ἐλεγαν νέα γιὰ τὴ συγκομιδῆ. Ὁ καιρὸς ἦταν καλὸς γιὰ τὰ ἄλλα γεννήματα ὄχι ὁμως και γιὰ τὸ σιτάρι.

Ἐξέφνα ἀκούστηκε στὴν αὐλὴ μπροστὰ στὸ σπίτι νὰ χτυπᾶ ἓνα ταμποῦρλο. Ὁλοι σηκωθήκανε νὰ δουν τί τρέχει ἐκτὸς ἀπὸ λίγους ἀδικιαφοροὺς, κι' ἔτρεχαν στὴ πόρτα στὰ παράθυρα μὲ τὸ στόμα γεμάτο ἀπὸ φαγητὸ και τὴν πετσέτα στὸ χέρι.

Μόλις τελείωσε τὸ ταμποῦρλο νὰ χτυπᾶ ὁ δημόσιος κήρυκας μὲ μιὰ φωνὴ διαπεραστικὴ ἀρχίνησε νὰ λέγη.

—Κάνουμε γνωστὸ σ' ὅλους πού κατοικοῦνε στὴ Γκοντερβίλ και στοὺς ξένους πού ἤλθαν γιὰ τὸ πανηγύρι πὼς σήμερα στὸ δρόμο τοῦ Μπεζεβίλλ, στὶς ἐννιά τὸ πρωὶ χάθηκεν ἓνα πορτοφόλι ἀπὸ μαῦρο δέρμα μὲ πεντακόσια φράγκα μέσα και μὲ κάτι ἄλλα σπουδαῖα ἔγγραφα. Ὁποιοι τὸ ἤρε παρακαλεῖται νὰ τὸ δώσῃ στὴ δημαρχία ἀμέσως ἢ στὸ μάστρο-Φορτουνὲ Οὐλμπέρν ἀπὸ τὴ Μανεβίλλη. Θὰ πάρη δῶρο εἰκοσι φράγκα.

Ἦστερο ὁ κήρυκας ἔφυγεν. Ἀκούστηκαν ἀκόμα μιὰ φορὰ ἀπὸ μακρὰ ὁ κρότος τοῦ ταμποῦρλου και ἡ φωνὴ τοῦ κήρυκα.

Ὁλοι ἀρχινήσανε νὰ κουβεντιάζουσι γιὰ τὸ περιστατικό, και λογάριάζαν πὼς μπορεῖ και νὰ μὴ δοθῆ και τὸ γεῦμα τελείωσεν.

Ἀρχισαν νὰ πίνουν τὸν καφέ ὅταν ὁ ἐνωμοτάρχης φάνηκε στὸ κατώφλι.

Ἀρώτησεν.

—Ὁ μάστρο Χωσεκόρν ἀπὸ τὸ Μπρωτὲ εἶνε ἐδῶ;

Ὁ μάστρο-Χωσεκόρν, καθισμένος στὴν ἄκρη ἐνὸς τραπεζιοῦ ἀποκρίθηκεν.

—Ἐδῶ εἶμαι.

Και ὁ ἐνωμοτάρχης ξαναεῖπε.

—Μάστρο-Χωσεκόρν, σὲ παρακαλῶ νὰ μὲ ἀκολουθήσης ὡς τὴ Δημαρχία. Ὁ κ. Δήμαρχος θελεῖ νὰ σοῦ μιλήσῃ.

Ὁ χωρικός, μ' ἐκπληξὶ και ἀνησυχία, ἀδειασε τὸ μικρὸ του ποτήρι σηκωθηκε, και μὲ σκυφτὸ βῆμα, γιὰτι τὰ πρῶτα βήματά ἀπὸ γερὸ φαγοπότι εἶνε πάντα δύσκολα, ἀρχίνησε νὰ βαδίζῃ.

—Ἐδῶ εἶμαι, ἐδῶ εἶμαι. Και ἀκολούθησε τὸν ἐνωμοτάρχη.

Ὁ Δήμαρχος τὸν περίμενε καθισμένος σὲ μιὰ πολυθρόνα. Ἦταν ἕνας χοντράνθρωπος, βαρὺς, καὶ κατσουφιασμένος.

—Μάστρο Χωσεκόρν, εἶπε, σὲ εἶδαν σήμερα πρῶτὸ στὸ δρόμο τοῦ Μπιζεβίλλ, νὰ βρίσκῃς τὸ πορτοφόλι πού ἔχασεν ὁ μάστρο Οὐλμπρέκ ἀπὸ τὴ Μανεβίλλη.

Ὁ χωρικός κύτταζε τὸν Δήμαρχο φοβισμένος γιατί μιὰ τέτοια ὑπόφια τὸν ἐθάρυνε χωρὶς νὰ ξέρῃ γιατί.

—Γώ, γώ, ἡῦρα ἕνα πορτοφόλι;

—Ναί, σὺ ὁ ἴδιος.

—Λόγο τιμῆς δὲν ξέρω τίποτα.

—Σὲ εἶδαν.

—Εἶδαν ἐμένα - Ποιὸς μὲ εἶδε;

—Ὁ κ. Μαλαντὲν ὁ σαμαρᾶς.

Τότε ὁ γέρος θυμήθηκε· ἐκπτάλαβε τί τρέχει καὶ κατκακόκινος ἀπ' τὸ θυμὸ του φώναξε.

—Ἄ! μ' εἶδε αὐτὸς ὁ παληάνθρωπος. Καὶ τί εἶδε πῶς μάζεψα; Νὰ αὐτὸν δῶ τὸ σπάγο, νάτος κύριε Δήμαρχε.

Καὶ ἐβγαλε ἀπὸ τὴ τσέπη του τὸ κουβάρι μὲ τὸ σπάγο.

Ἄλλὰ ὁ Δήμαρχος δὲν τὸ πίστεψε· ἐκούνησε τὸ κεφάλι.

—Δὲν πολυπιστεύω, μάστρο-Χωσεκόρν πῶς ὁ κ. Μαλαντὲν πού εἶνε ἄνθρωπος σωστὸς πῆρε τὸ κουβάρι αὐτὸ γιὰ πορτοφόλι.

Ὁ χωρικός, θυμωμένος, σήκωσε τὸ κεφάλι, ἔφτυσε στὴ γῆ γιὰ νὰ διακηρύξῃ τὴν ἀθωότητά του καὶ εἶπε.

—Αὐτὰ πού λέγω εἶνε ἀλήθεια, κύρ Δήμαρχε, σωστὴ ἀλήθεια. Τ' ὀρκίζομαι στὴ ψυχὴ μου.

Ὁ Δήμαρχος ξαναεἶπεν.

—Ἄμα μάζεψες τὸ πρᾶμμα, ἔφαχες ἀκόμα γιὰ νάβρης κάτι ἴσως κανένα νόμισμα πού νὰ σοῦ ξέφυγε.

Ὁ χωρικός ἔτρεμε ἀμ' τὸ φόβο του ἢ ἀπ' τὴ στενοχώρια του.

Ἔτσι τὰ λέω!... ἔτσι τὰ λέω!... εἶνε ψευτιές γιὰ νὰ προσβάλλουν ἕνα τίμιον ἄνθρωπο! Ἔτσι τὰ λέω! Διαμαρτυρήθηκε καλὰ μὰ δὲν τὸν πίστεψαν.

Ἦλθε σὲ ἀντιπαράστασιν μὲ τὸν Μαλαντὲν ὁ ὁποῖος ἐβεβαίωσεν ὅτι εἶπε. Μιὰ ὥρα ἀλληλοῦβρίζονταν. Ἐξήτασαν γιὰ τὴ διαγωγὴ τοῦ μάστρο-Χωσεκόρν μὰ τίποτα τὸ κακὸ δὲν ἤρξαν.

Τελευταῖα ὁ Δήμαρχος χωρὶς νὰ ξέρῃ τί νὰ κάνῃ, τὸν ἄφησε ἐλεύθερο, μὲ τὴ διαβεβαίωσιν πῶς θὰ τὸ ἔκανε γνωστὸ στὸν Ἐπαρχο καὶ πῶς θὰ ζητοῦσε διαταγές.

Ἡ εἰδησι μαθεύτηκε παντοῦ. Ἄμα ἐβγήκεν ἀπὸ τὴ Δημαρχία ὁ γέρος τὸν περιστοίχισαν, τὸν ἐρωτοῦσαν μὲ περιέργεια. Κι' αὐτὸς ἀρχί-νι-

ξε νὰ διηγίεται τὴν ἱστορία τοῦ σπάγου. Δὲν τὸν πίστευαν. Ἐγελοῦσαν.

Μόλις βαδίζε τὸν σταματοῦσαν κι' αὐτὸς σταματοῦσεν ὅσους ἤξερε, κι' ἀρχινοῦσε νὰ λέγῃ τὴν ἱστορία καὶ νὰ διαμαρτύρεται ἀφοῦ ἔδειχνε τίς τσέπες του γιὰ ν' ἀποδείξῃ πῶς τίποτε δὲν εἶχε μέσα.

—Ἄει στὸ καλὸ, τοῦ ἔλεγαν, γεροκολασμένε!

Καὶ αὐτὸς θύμωνε, γιατί δὲν τὸν πίστευαν, καὶ χωρὶς νὰ ξέρῃ τί κά-νῃ ἔλεγε πάντα τὴν ἱστορία του.

Ἐνύχτωσεν. Ἐπρεπε νὰ φύγῃ. Ἀρχίνησε νὰ πηγαίνει μὲ τρεῖς γει-τονέες του καὶ τοὺς ἔδειχνε τὴ θέσι πού μάζεψε τὸ κουβάρι τοῦ σπάγου. Καὶ σ' ὅλο τὸ δρόμο μιλοῦσε γιὰ τὸ περιστατικὸ αὐτό.

Τὸ βράδου, ἔφερε μιὰ βόλτα στὸ Μπρωτὲ γιὰ νὰ τὸ πῆ σ' ὅλο τὸ κό-σμο. Μὰ κανένας δὲν τὸ πίστευε.

Ἀρρώστηκεν· ὅλη τὴ νύχτα εἶχε πυρετό. Τὴν ἄλλη μέρα στὴ μιὰ ἀ-πὸ τὸ μεσημέρι ὁ Μάριος Γιουμέλ, παραγιὸς στὸ χτήμα τοῦ μάστρο-Βριῶν, ἐπέστρεψε τὸ πορτοφόλι μ' ὅλα ὅσα εἶχε μέσα στὸ μάστρο-Οὐλ-μπέρτ ἀπὸ τὴ Μανεβίλλη. Ὁ ἄνθρωπος αὐτὸς ἔλεγε πῶς ἡῦρε τὸ πο-ρτοφόλι στὸ δρόμο· μὰ γιατί δὲν ἤξερε νὰ διαβάσῃ τὸ ἐπῆγε στὸ σπῆτι καὶ τὸ ἔδωκε στὸν ἀφέντη του.

Ἡ εἰδησι μαθεύτηκε σ' ὅλα τὰ χωριά. Ὁ μάστρο-Χωσεκόρν εἶχε δίκιο. Ἀρχίνησε νὰ λέγῃ τὴν ἱστορία του. Ἐθριάμβευσε.

Κεῖνο πού μὲ πίκραινε, ἔλεγε δὲν ἦταν ἡ δουλειὰ καταλαβαίνετις; ἀλλὰ ἡ ψευτιά. Κανένα ἄλλο δὲν σὲ πικάρει ποῖο πολὺ ἀπ' τὴ ψευτιά.

Ὁλη μέρα μιλοῦσε γιὰ τὸ περιστατικὸ, τὸ διηγίετο στοὺς δρόμους στοὺς ἀνθρώπους πού περνοῦσαν στὰ καπελιά, στὴ ἐκκλησιὰ τὴν Κυρια-κή. Σταματοῦσε κάθε ἄγνωστο γιὰ νὰ τοῦ τὰ πῆ. Τώρα ἦταν ἡσυχος, καὶ μ' ὅλα αὐτὰ, κάποιον πρᾶμμα τὸν στενοχωροῦσε, χωρὶς νὰ ξέρῃ πῶς. Ὅλοι πού τὸν ἤκουαν φαίνονταν πῶς τὸν κοροῖδευαν. Δὲν ἦταν εὐχα-ριστημένος. Καὶ φαίνεται πῶς κάτι ἐννοιωθε πῶς ψιθυρίζεται πίσω του.

Τὴ Τρίτη τῆς ἄλλης βδομάδας ξαναπῆγε στὸ πανηγύρι στὴ Γκοντερ-βίλλ, μονάχα γιὰ νὰ πῆ γιὰ τὸ περιστατικὸ του.

Ὁ Μαλαντὲν ὄρθιος μπροστὰ στὴ πόρτα του, ἀρχίνησε νὰ χαμογελᾷ ἄμα τὸν εἶδε νὰ περνᾷ. Γιατί; Συνήνησε ἕνα πλούσιο χωρικό ἀπὸ τὸ Κρικετώ, μὰ δὲν τὸν ἄφησε αὐτὸς νὰ τελειώσῃ τὴν ἱστορία γιατί τοῦ φώ-ναξε κατάμουτρα.

—Γεροκολασμένε, αἶε στὸ καλὸ! Ὑστερα τοῦ ἐγύρισε τίς πλάτες. Ὁ μάστρο-Χωσεκόρν τὸν κύτταξε μ' ἔκπληξι κι' ἀνησυχία. Γιατί νὰ τὸν πῆ «Γεροκολασμένο»;

Ἄμα ἀθήσε στὸ τραπέζι, στὸ μαγειριὸ τοῦ Τουρντὲν ἀρχίνησε νὰ ἐ-ξηγῇ τὴν ὑπόθεσι.

Ἐνας ζωέμπορος ἀπὸ τὸ Μοντβιλιέρ τοῦ ἐφώναξεν.

—“Αστα, άστα, γεροντάκο, ξέρω πολύ καλά τὸ σπάγο σου.

Ὁ Χωσεκὸρν ἐμουρμούρισε.

—Τὸ ἠῦραν τὸ πορτοφόλι.

Μὰ ὁ ἄλλος ξαναεῖπε.

Σώπα γέρο, τῶβρε κάποις καί ἄλλος τὸ πῆγε. Τὸν ξέρεις πολὺ καλά, μὴ μᾶς κάνεις τὸ κορόιδο.

Ὁ χωρικός δὲν ἤξερε τί νὰ πῆ. Κατάλαβε στὸ τέλος. Τὸν κατηγοροῦσαν πῶς ἔδωκε τὸ πορτοφόλι μὲ ἄλλον πού συνεννοήθηκε μαζύ του.

Θέλησε νὰ διαμαρτυρηθῆ. “Ὅλοι πού ἔτρωγαν ἀρχίνισαν νὰ γελοῦν. Δὲν μπόρεσε νὰ τελειώσῃ τὸ φαγητό του κι’ ἔφυγε ἐνῶ τριγύρω του ἄκουσε γέλιο.

Πῆγε σπίτι του ντροπιασμένος, θυμωμένος, συγχυσμένος. Δὲν πίστευαν πῶς ἦταν ἀθῶος, τὸν θεωροῦσαν γιὰ μπαγαπόντη. Καί ἐννοιοῦθε μέσα στῆ καρδιά του πληγωμένη ἀπὸ τὴν ἀδικη ὑπόψια.

Ἦστερα ξαναρχίνισε νὰ λέγῃ τὸ περιστατικό, καί κάθε μέρα ἔφερε καί νέα ἐπιχειρήματα, πιδ ἐνεργητικὲς διαμαρτυρίες, ἔκανε τοὺς πιδ φριχτοὺς ὄρκους, καί ὅλο τὸ μυαλό του ἦταν ἀφοσιωμένο στὴν ἱστορία τοῦ σπάγου. Ὅσο πιδ πολὺ ἔκανε τὴ διαμαρτυρίαν τόσο πιδ λίγο τὸν πίστευαν.

—“Ἔτσι ἐπιμένουν οἱ ψεῦστες, ἔλεγαν πίσω του.

Τὸ ἐννοοῦσε, καί τοῦ κάκου προσπαθοῦσε ν’ ἀποδείξῃ πῶς ἦταν ἀθῶος.

Δὲν τὸν πίστευαν.

Οἱ ἀστεῖοι, τῶρα ἔλεγαν τὴν ἱστορία τοῦ σπάγου γιὰ νὰ διασκεδάξουν. Πήγαινε νὰ χάσῃ τὸ μυαλό του καί κάθε μέρα ἀδυνατίζε.

“Ἀμα ἐβγαίνειν ὁ Δεκέμβρης ἔπαισε στὸ στῶμα.

Πέθανε τὶς πρῶτες μέρες τοῦ Γενναῖου καί μέσα στὴν ἀγωνία του, ἐφῶναζε πῶς ἦταν ἀθῶος καί ἔλεγε:

—“Ἐνα κουβαράκι σπάγο. . . ἕνα κουβαράκι σπάγο. . . νάτο κύρ Δήμαρχε, νάτο!

Μεταφρ. ΣΩΤΗΡΗΣ ΦΩΚΟΣ

ΟΙ ΔΥΟ ΜΕΓΑΛΕΙΟΤΗΤΕΣ

Μιά λύπη, μιὰ λύπη μεγάλη σὰν τὴν ἰδέα τῆς Πατρίδας καί βαθιά σὰν τῆς Θρησκείας τὴν τρίσβαθη ἐννοια, μοῦ πλακώνει φοβερὰ τὴν καρδιά, μέρες τῶρα ἀπ’ τὴ στιγμή πού φάνηκε στῆ μέση τὸ πατριαρχικό ζήτημα. Ἡ νεολαία μας, τοῦλάχιστο ἡ διανοούμενη νεολαία μας, ὁ καθρέπτης αὐτὸς τῆς ἐθνικῆς μας κατάτασης, ὁ σηματοφόρος αὐτὸς τῆς

φυλετικῆς μας ὑπαρξῆς, στενοχωριέται, πῆνω στὴν τέτοια συζήτηση, πειράζεται, στὸ τέλος, καί θυμῶνει καί μὲ τὰ πιδ ἄκαρδα τότε αἰσθήματα καί μὲ τὸν πιδ κυνικό τρόπο, ἔτσι ξεδηλώνει τότε τὴν ἀδιαφορία τῆς γιὰ τὴν Πατρίδα καί τὴ Θρησκεία.

—“Ὁ, τι γίνηκε, λέει, δὲν εἶναι σφάλμα, δὲν εἶμαστε ὑπεύθυνοι καί δὲ μᾶς νοιάζει. Πάνω ἀπὸ τὶς ποτρίδες, ὑπάρχει ἡ ἡ τέχνη ἡ ἡ ἀνθρωπότητα, πού τὸ μέλλον τῆς ἀρκεῖ στὸ πνεῦμά μας καί στὴν καρδιά μας. Δὲν εἶμαστε στενόμυαλοι καί στενόκαρδοι: σὰν τοὺς προγόνους μας καί σὰν τοὺς πρωταιρινοὺς μας. . .

Καί σπάζουν τότε ἀλύπητα τὰ πιδ ὠραία εἶδωλα πού ἔπλασε ἡ ψυχὴ τῆς φυλῆς μας καί γκρεμινοῦνται τότε καί ξεθρονιάζονται τότε μὲ ἀφάνταστο πείσμα, οἱ θεοὶ καί οἱ ἥρωες τῆς Ἑλληνικῆς μας Ἱστορίας. .

Καί τὸ πικρὸ ῥῶτημα ἔρχεται μονάχο του τότε στὰ χεῖλη μου καί λέω, περίλυπος: Σβούνε τάχα, θὰ σβύσουν τάχα τὰ Ἰδανικά τῆς φυλῆς μας; ψυχομαχοῦν τάχα θὰ πεθάνουν τάχα οἱ βασιλιάδες τῆς ἐθνικῆς μας ὑπαρξῆς ἡ Πατρίδα καί ἡ θρησκεία; Καί ἄθελα ἀμέσως, μοῦ παρουσιάζεται τότε, σὰν ἐφιάλτης, μπρὸς τὰ μάτια μου ἡ ὠραία ὡς τόσο, καί περίφημη εἰκόνα τοῦ Jérôme: «Οἱ δύο μεγαλειότητες», ἐμπνευσμένη ἀπὸ τὸ ἐπίσης περίφημο ποίημα τοῦ Ed. Harancourt: ὁ θάνατος τῶν βασιλιάδων.

Ὁ γέρω-Λέων, νοιώθοντας τὸ τέλος του, θέλει νὰ δῆ γιὰ τελευταία φορά, τὴν ἔρημο, καί δύσκολα κοπιαστικά, σέρνοντας τὰ πόδια του καί κάνοντας κουράγιο, ἀνεβαίνει τέλος, βαρῆς - βαρῆς, καί κάθεταί πάνω στὸ βράχο μὲ τὰ πόδια σμιχτά, τὸ μέτωπο ψηλὰ καί τὴ χεῖρ τῆς ριχμένη στὸν ὦμο. Εἶνε ἡ ὠρα ὀπου ἡ ἔρημο Ἰσραχτὰ, κατω ἀπὸ τοὺς ἀτμούς τοῦ βραδινοῦ, τρέμει, μέσα στὴ ζέστη, καί καπνίζει ἀπὸ μακριὰ σὰν ἕνα πελώριο θυμιατό. Ὁ ἥλιος, πέρα ἐκείστὸ βάθος τοῦ ὀρίζοντα καί ἀπέναντι τοῦ λιονταριοῦ, κατεβαίνει, κυκλώμενος ἀπὸ κακούργους ὀρίζοντας, πού τῆς ἄκρες τους τὶς φωτίζουν οἱ τελευταῖες ἀχτίδες του τὸ ἄστρο, τὸ ἄστρο τοῦ φωτός, ἀγωνιᾷ στὸ βάθος τῶν μεγάλων καί τῶν καινούργιων, μὰ καί κατακόκκινων οὐρανῶν.

Καί ἡ ζωὴ, ἡ ζωὴ ἡ μεγάλη καί δυνατὴ τοῦ θεριοῦ, φύγει καί αὐτὴ καί χάνεται ἀπὸ τὶς πληγῆς πού ἀνοίξε μεσ’ στὰ σπλάχνα του ἡ φωτιά τοῦ τουφεκιοῦ καί τοῦ μίσους. Καί χωρὶς νὰ ρίξουν μάτι πρὸς τὰ ἀναρίθμητα κοπάδια τῶν ἀσημάντων μικροῦ ἀστριῶν τῆς νύχτας πού ἀρχίζουν νὰ ξεπροβέλουν τὰ ἀνοιγοκλειόμενα μάτια τους θιμπὰ καί οἱ Βασιλιάδες, πάνω ἀπ’ τοὺς χρυσοὺς καί πορφυρένιους χρωματισμοὺς τῶν ἄμμων οἱ δύο Βασιλιάδες, τὸ Λιοντάρι κι’ ὁ ἥλιος, κι’ οἱ δύο αὐτὲς μεγαλειότητες τῆς Δύναμης καί τοῦ Φωτός, κοιτάζονται, κοιτάζονται: πού ξεψυχοῦν καί πεθαίνουν. . .

Μὰ ὄχι, μὰ ὄχι! Δὲν ἔχω δίκιο! * Ἡ περίφημη εἰκόνα μπορεῖ νὰ ταιριαῖ, μὲ τίς μελαγχολικὲς σκέψεις μου, μπορεῖ νὰ ζωγραφίξῃ, ἴσως σωστά, καὶ τὴν κατάσταση, ὅπου βρίσκονται, τὴ στιγμὴ αὐτή, στὸ νοῦ μέσα τῆς διανοοῦμενης νεολαίας μας, οἱ δυὸ Βασιλιάδες τῆς Δύναμης καὶ τοῦ Φωτός, ἡ Πατρίδα κι' ἡ Θρησκεία, οἱ δυὸ αὐτὲς μεγαλειότητες κάθε ἔθνους καὶ κάθε φυλῆς, μὰ οἱ Ἰδέες δὲν εἶναι ὑλικά καὶ δὲν εἶναι ἐφήμερα, ποὺ σβοῦν καὶ χάνονται. Ἡ βασιλεία τῆς μαύρης νύχτας καὶ τῶν ἀνάξιων μικρῶν ἀστεριῶν μὲ τὰ ἀνοιγοκλειόμενα μικρὰ καὶ θαμπὰ μάτια τους δὲν μπορεῖ νὰ θερμάνῃ τὴ ζωὴ, καὶ ἡ ὥρα τῆς βαρυθυμίας καὶ τῆς ἀπόγνωσης δὲν μπορεῖ νὰ σβύσῃ τὴν πύρινη σφαῖρα τοῦ φωτός τῆς Ἰδέας. Τοῦ κάκου ὁ ποιητὴς Λαμαρτίνος, περικυκλωμένος καὶ αὐτός, σὲ μιὰ στιγμὴ παρόμοιας ἀπόγνωσης, ἀπὸ τοὺς ἀτμοὺς καινούργιων καὶ κατακόκκινων οὐρανῶν τῆς ἐρημίας του, τοῦ κάκου προσπαθεῖ νὰ παρηγηθῇ καὶ νὰ ξεχάσῃ τὴν πατρίδα του, τὴν παινεμένη Γαλλία.

Κι' ἄλλο, ἀλήθεια, κι' ὑψηλόφρονα λέει στὸν ἑαυτὸ του, μέσα στὸ ξακουσμένο του ὕμνο: « Ἡ Μασσαλιώτισσα τῆς Εἰρήνης ».

» Ἔθνη, λέξι χτυπητὴ ποὺ θέλει νὰ πῆ βαρβαρότητα·
 » ἢ ἄγνοια ἢ τὸ λάθος ἔχει μονάχα πατρίδα
 » ἢ ἀδελφωσύνη δὲν ἔχει. »

Κι' ἀκόμα :

» Εἶμαι συμπολίτης κάθε ἀνθρώπου ποὺ σκέφτεται,
 » καὶ πατρίδα μου εἶναι ἡ ἀλήθεια. »

μὰ, ἀμέσως ἔπειτα, σὺν ἀπάντησιν τῆς ψυχῆς πρὸς τὸ νοῦ, ἔρχεται στὰ χεῖλη του ἡ αἰώνια φωνὴ τῆς ἐθνικῆς του συνειδήσεως, κι' ὁ ποιητὴς τοῦ ἀντιπατριωτικοῦ ὕμνου ξεδιπλώνει τότε, θέλοντας καὶ μὴ, τὴν ἀγάπην του πρὸς τὴν πατρίδα του :

» Πατρίδα μου εἶναι παντοῦ ὅπου λάμπει ἡ Γαλλία,
 » ὅπου τὸ πνεῦμα τῆς ἀστράφτει στὰ θαμπωμένα μάτια.
 » Ὁ κάθε ἀνθρώπος εἶναι ἀπὸ τὴ χώρα τῆς ψυχῆς του.

Ναί! ἡ ἰδέα τῆς πατρίδας κι' ἡ ἰδέα τῆς θρησκείας (ποὺ γιὰ μᾶς τοὺς Ἕλληνες εἶναι ἓνα πράγμα) μπορεῖ, μιὰ στιγμὴ, νὰ κρυφθῇ πίσω ἀπὸ τὰ μαῦρα σύγνεφα τῆς ἀποτυχίας καὶ τοῦ χαμοῦ, μπορεῖ, μιὰ στιγμὴ, νὰ χάσῃ τὴ λάμψην της καὶ τὴ θωριά της, μέσα στοὺς ἀτμοὺς καὶ τίς μπόρες τῆς βαρυθυμίας, ποὺ εἶναι ἡ στίγλα κόρη ἀνωφελῶν ἐθνικῶν κόπων καὶ βασάνων μὰ,

« ὁ κάθε ἀνθρώπος εἶναι ἀπὸ τὴ χώρα τῆς ψυχῆς του, »
 μὰς λέει ὁ ποιητὴς τοῦ ἀντιπατριωτικοῦ ὕμνου, κι' ὅταν ἡ ἐθνικὴ νύχτα περάσῃ, ἡ ἴδια νεολαία, ποὺ ξεχάνει σήμερα τὴν καταγωγὴν της καὶ περιφρονεῖ κάθε ἱερὸ κι' ὄσιο, θὰ νοιώσῃ αὔριο, κάτω ἀπὸ τίς ζωογόνες ἀ-

χτίδες τοῦ αἰώνιου Ἡλίου, ποὺ θάνατεῖλῃ καὶ πάλι, θά νευσῇ τὴ χαρὰ καὶ τὴν εὐτυχία ποὺ σκορπίζει, αἰῶνες τώρα, στὰ παιδιὰ τῆς ἡ γλυκειὰ Ἑλληνικὴ Πατρίδα καὶ Θρησκεία.

Ὁ Κάτωνας ὁ Ἀφρικανὸς προδόθηκε ἐρίστηκε προσβλήθηκε καὶ δὲν ξέρω τί ἄλλο ἀκόμη ἔπαιε ἀπὸ τοὺς συμπολίτες του. Κι' ὅταν πέθαινε ἀφῆκε κατὰρα νὰ μὴ τὸν χῶσουν στὴ γῆ τῆς Ρώμης στὸ χῶμα τῆς ἰδιαιτέρας πατρίδας του. Καὶ τὸν ἔθαψαν μακριὰ πολὺ μακριὰ, στὴν Πούγια, νομίζω, μὲ τὴν ἐξῆς ἐπιγραφή πάνω στὸν τάφο του:

Ἀχάριστη πατρίδα, δὲ θὰ πάρῃς τὰ κοκαλά μου. Τὶ συνέθηκε ὅμως; ὕστερις ἀπὸ κάμποσο καιρὸ ὕστερις ἀπὸ κάμποσους αἰῶνες ἴσως, ἡ ἐπιτύμβια πλάκα φαγώθηκε, ἡ ἐπιγραφή ἔσβυσε καὶ ἔμεινε μονάχα μιὰ λέξι Patria, — Πατρίδα. . . .

Εὐσπλαχνικά, εὐγενικά, μεγαλόπρεπα, σοβαρά - σοβαρά, ὁ χρόνος ἔσβυσε τὴ βλάσφημη φράση καὶ ἀφῆκε μονάχα, ἢ σεβάστηκε μονάχα τὴν ἱερὴ λέξι.

Patria! — Πατρίδα!

ΒΑΣ. Δ. ΘΕΟΦΑΝΙΔΗΣ

ΣΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ

Ὁ κατηγορούμενος ἄρχισε τὴν ἀπολογία του ἀργὰ καὶ ἀποφασιστικά.

— Κύριοι Δικασταί. Θὰ σᾶς παρακαλέσω πρῶτα-πρῶτα νὰ μὲ συμπαθᾶτε γιατί ὡς σήμερα σᾶς ἔλεγα ψέματα. Καὶ σεῖς Κύριοι Δικηγόροι· σᾶς ψεμάτεψα. Μὰ τώρα δὲ μὲ κρατᾶει τίποτα νὰ πῶ τὴν ἀλήθεια. Ἡ μάνα μου πέθανε προχτές, στὸ χωριό. Τῶμαθα πρὶν νάρθῶ ἰδῶ ἀπόψε. Πέθανε ἡ κακομοῖρα ἀπ' τὸν καημὸ τῆς ποὺ μὲβαλαν στὴ φυλακὴ. Μὰ μπορεῖ νὰ πῆγῃ κι' ἀπὸ πείνη. Ἄν ὡς τώρα ἀνήθηκα πὼς πῆρα τὰ λεφτὰ τοῦ Χατζηπέτρου, τὸκμα γιὰ χάρη τῆς. Θαρροῦσα πὼς θὰ γλύτωνα τὸ σπίτι μας καὶ τὰ κτήματα. Μὰ τώρα πιά πάει. Γι' αὐτὸ δὲν τ' ἀρνιέμαι. Ἐγὼ πῆρα τὰ λεφτὰ τοῦ Χατζηπέτρου καὶ θέλω νὰ μὲ κρίνετε. Μόνο μιὰ χάρη γυρεύω. Νὰ μ' ἀκούσετε λίγο γιὰ νὰ μάθετε ποῖς εἶμαι γὼ καὶ ποῖς ὁ κύριος Δῆμος ὁ Χατζηπέτρος, τὸ θεριὸ αὐτό... Ὁ πατέρας κι' ἡ μάνα μου δὲν εἶχαν ἄλλο παιδί ἀπὸ μένα,

— Αὐτὸ εἶνε εὐτύχημα γιὰ τὴν κοινωνία· διέκοψεν ὁ Πρόεδρος τοῦ Δικαστηρίου.

— Τὴν ἐποχὴ ποὺ μὲ πήρανε στρατιωτῆ, ξακολούθησεν ὁ κατηγορούμενος φοβισμένος, ἀφῆσα τὸν πατέρα μου βαριά ἀρρωστών. Ἡ ἀρρώστια του βάσταξε πολὺ. Στὸ μεταξύ ἐπειδὴ δὲν εἶχε λεφτὰ ἀναγκάστηκε νὰ

δανειστεί, βάζοντας ύποθήκη στο Χατζηπέτρο, τὰ λίγα κτήματα είχε. Μὰ τὰ χρήματα ξοδεύτηκαν ἄδικα σὲ γιατροὺς καὶ γιατροικὰ πατέρας μου ἄφισε χρόνια καὶ γλύτωσε ἀπ' τὰ βάσανα. Αὐτὰ μοὶ ἰσότηρησεν ἡ μάνα μου, σὰν ἦρθα. Στὸ στρατό, δὲ μούγραψε τί. Μὰ οὔτε κι' ἐγὼ τῆς παραπονήθηκα ποτέ, γιὰ τὰ βάσανα ποὺ τρῶσα.... Μὰς ἀπόλυσαν ἀπ' τὸ στρατό κι' ἦρθα, πέρσιν' τὰ βρῆκα ρημαγμένα κι' ἡ μάνα μου κόντευε νὰ πεθάνει ἀπ' τὴν πείνα. μὴν ἔφταναν ὅμως τὰ βάσανά μας· ὁ Χατζηπέτρος ἤθελε νὰ β, δημοπρασία τὰ κτήματα καὶ τὸ σπίτι μας, γιὰ νὰ πάρει τὰ δανει. Ἔπρεπε νὰ τοῦ δώσουμε τὰ λεφτὰ ἢ θὰ μᾶς πετοῦσε στοὺς πέντε δρ μουσ. Ἔνα βραδυνὸ πῆρα τὴν ἀπόφαση καὶ πῆγα στὸ σπίτι τοῦ Χατζηπέτρο. Ἔπεσα στὰ πόδια του καὶ τὸν παρακάλεσα νὰ μὴ μᾶς κάνει τὴν ἀδικία αὐτή. Τοῦ ὀρκίστηκα στὰ κόκκαλα τοῦ πατέρα μου, νὰ δουλέψω σὰ σκύλος καὶ νὰ τοῦ ξεπλωρῶσω τὸ χρέος μὲ τὸν τόκο· μόνο νὰ κάνει λίγη ὑπομονή. Ὁ Χατζηπέτρος ἀρνήθηκε μὲ κάθε τρόπο. Τὸν παρακάλεσα ὅσο μπορούσε νὰ γίνει. Κεῖνος δὲν ἄκουγε τίποτα καὶ στὸ τέλος μοῦ λέει: Γιὰ νὰ σοῦ πῶ τὸ κάτω-κάτω, τὸ σπίτι καὶ τὰ κτήματά σας μοῦ χρειάζονται, τὰ θέλω καὶ θὰ τὰ πάρω· ξέρω καλὰ πὼς στὴ δημοπρασία, δὲ θὰ βάλει κανεὶς πάνω ἀπ' τὴν τιμὴ ποὺ θὰ δώσω ἐγὼ καὶ τότε κάνε μου τὴ χάρη νὰ πηγαίνεις, γιὰτὶ θὰ βγῶ νὰ πάρω τὴ γυναίκα μου καὶ τὴν κόρη μου. Θόλωσε ὁ νοῦς μου κι' ἔγεινα θεριὸ κείνη τὴ στιγμή. Τραβῶ ἕνα σουγιᾶ μ-γχαλον, ποὺ τὸν εἶχα ἀπ' τὸ στρατό, καὶ χυμῶ καταπάνω του. Βρὲ ἄτ'με, τοῦ λέω, ὑπόγραφέ μου ἀμέσως μὴν ἀποδείξῃ πὼς πῆρες τὰ λεφτὰ καὶ ξωφλᾶς. Δὲ θέλω νὰ σὲ κλέψω· ἐγὼ θὰ στὰ δώσω πάλε λίγα-λίγα, σὰν ἔχω. Μὰ θέλω νὰ σὲ βαστάξω γιὰ νὰ μὴ μᾶς καταστρέψεις. Ὁ Χατζηπέτρος τᾶχασε στὴν ἀρχή, ὕστερα ὅμως τὰ πῆρε ἀπάνω του γρήγορα καὶ πῆγε στὸ γραφεῖο του. Μόλις ὅμως ἄρχισε νὰ γράφει σταμάτησε καὶ μοῦπε μὲ φωνὴ γλυκιά: Βρὲ Γιάνη ἔχω ἄδικο, τότε τὸ καταλαβαίνω. Καμιά φορὰ δὲν τὸ συλλογιέται ὁ χορτασμένος τὸ κακὸ τοῦ νηστικού. Μὰ ἄκουσέ με καὶ πίστεψε σαὐτὸ ποὺ θὰ σοῦ πῶ, γιὰτὶ μὰ τὴν ἀλήθεια σὲ συμπάθησα ἀπ' αὐτὴ τὴ στιγμή· ἐγὼ ἐκτιμῶ τὰ παληκάρια. Μὲ τὸν πατέρα σου ἔχουμε χαρτὶ στὸ συμβολαιογραφεῖο καὶ γιὰ νὰ κάνουμε σωστὲς δουλιές καὶ σύμφωνα μὲ τὸ νόμο, θὰ σοῦ δώσω ἐγὼ τότε τὰ λεφτὰ ποὺ μοῦ χρωστᾶς καὶ αὔριο πᾶμε μαζὺ στὸ συμβολαιογράφο, τὰ δίνεις καὶ ξωφλάμε. Ἀργότερα σὰ θὰ πιάσεις δουλιὰ καὶ εὐκολύνεσαι μοῦ τὰ δίνεις λίγα-λίγα. Ἔχω μάλιστα ἐδῶ, μοῦ λέει, γιὰτὶ μοῦφερε κάποιος σήμε-ρα, ἕνα παλιὸ χρέος. Δέχτηκα. Ὁ Χατζηπέτρος ἀνοίξε ἕνα συρτάρι τοῦ γραφείου κι' ἔβγαλε λεφτὰ. Τὰ μέτρησε καλὰ καὶ μοῦ τᾶδωσε. Ἦστερα ἔβγαλε ἀπ' τὸ συρτάρι κι' ἕνα βραχιόλι. Ἄντε τότε, μοῦπε,

περασμένα ξεχασμένα· γιὰ νὰ γίνουμε φίλοι πάρε αὐτὸ τὸ βραχιόλι· στὸ δίνω μὲ τὴν καρδιά μου, νὰ τὸ χαρίσεις τῆς ἀρρεβωνιαστικιάς σου σὰν ἔρθει ἡ ὥρα ἡ καλή. Κεῖνη τὴ στιγμή συγκινήθηκα τόσο, ποὺ ἔτσι μοῦρθε νὰ μὴν πάρω τίποτα καὶ νὰ τοῦ γυρέψω μονάχα νὰ δώσει τὸ λόγο του, πὼς θὰ περιμένει. Μὰ ὕστερα σκέφτηκα πὼς κἀλλιο νὰ τὸν ἔχω δεμένο γιὰτὶ μπορούσε ν' ἀλλάξει γνώμη. Δὲν ἤθελα νὰ πάρω τὸ βραχιόλι, μὰ ἐκεῖνος ἐπέμενε πολὺ κι' ἀναγκάστηκα νὰ τὸ δεχτῶ. Τὸν κλητύχησα κι' ἔφυγα μὲ χίλιες εὐχές κι' εὐχαρίστησες.

Ὁ κατηγορούμενος σταμάτησε γιὰ ν' ἀνεσάνει. Ἡ αἴθουσα τοῦ δικαστηρίου εἶταν γεμάτη καὶ ὅμως δὲν ἀκούγονταν ὁ παραμικρὸς θόρυβος. Θὰ νόμιζε κανεὶς πὼς ὄλοι κρατούσανε τὴν ἀναπνοή τους, γιὰ νὰ μὴ χάσουν οὔτε λέξη ἀπ' τὴ θλιβερὴ ἱστορία. Ὁ κατηγορούμενος ξακολούθησε, σὲ λίγο, μὲ ἀδυνατισμένη καὶ βραχνὴ φωνή.

—Τὰ κατόπι τὰ ξέρετε, Κύριοι Δικασταί. Εἶχε νυχτώσει καλὰ, ὄταν ὁ Χατζηπέτρος μὲ τὴν ἀστυνομία ἦρθαν τὸ ἴδιο βράδυ στὸ σπίτι μας καὶ μὲ πιάσανε. Ἡ συχωρεμένη ἡ μάνα μου ἄρχισε τὰ κλάματα. Στὴν ἀνάκριση τ' ἀρνήθηκα ὅλα, μὰ τὸ βραχιόλι, ποὺ μοῦ τῶχε δώσει ἐπίτηδες ὁ Χατζηπέτρος, βάραινε τὴ θέση μου. Ὡς τὰ τότε κράτησα τὸ μυστικό. Οὔτε ἡ μάνα μου ἤξερε τὴν ἀλήθεια. Θαρροῦσα πὼς ἔτσι θὰ γλύτωνα τὸ σπίτι μας καὶ τὰ κτήματα. Κι' ἕνα ἄλλο ἀκόμα. Ντρεπόμουνα τὴν κόρη τοῦ Χατζηπέτρο. Τὴν ὁμορφὴ καὶ χρυσὴ κοπέλα. Τὸ βραχιόλι ποὺ μοῦδωσεν ὁ πατέρας της εἶτανε δικό της. Στὴν ἀνάκριση τὴ ρώτησαν ἂν τὸ γνωρίζει. Εἶπε πὼς μοιάζει μ' ἕνα ποῦχε μὰ δὲν εἶταν αὐτό. Ἡ συμπόνια τῆς κόρης μὲ κράτησε ἄγρυπνο πολλὲς νύχτες, στὴ φυλακὴ. Ἡ ντροπὴ μου εἶταν ἀλογάριαστη. Εἶμουνα βέβαιος πὼς τὸ γνωρίζε τὸ βραχιόλι της. Μὰ θέλησε φαίνεται νὰ μὲ κρύψει γιὰ ν' ἀλαφρώσει τὴ θέση μου. Κύριοι Δικασταί· εἶμαι τόσοσιν καιρὸ στὴ φυλακὴ καὶ δὲ μπόρεσα νὰ καταλάβω καλὰ, σὲ τί ἔφταξα. Ὁ Χατζηπέτρος γυρεύει νὰ μὲ κρεμάσουν ἢ κόρη του θέλει νὰ μὲ γλυτώσει. Εἶμαι πιά ἕνας χαμένος ἄθρωπος ποὺ δὲν ἔχει μούτρα νὰ δεῖ τὸν κόσμον. Ἡ φυλακὴ μὲ πέθανε. Ἡ μάνα μου πάει κι' αὐτὴ. Δὲν ἔχω πιά κανένα νὰ ἐνδιαφέρεται γιὰ μένα. Θέλω νὰ φύγω νὰ πάω μακριὰ ἀπὸ δῶ. Νὰ μὴ ξέρω κανένα. Νὰ μὴ μὲ ξέρει κανεὶς.

* * *

Τὸ δικαστήριον καταδίκασε τὸν κατηγορούμενον Γιάνη Κλαρῆ, σὲ εἰρκτὴ δέκα χρόνια.

Γ. ΣΜΥΡΝΙΟΥΔΗΣ

ΜΗΝΙΑΙΑ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΙΣ

ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΚΗ-ΜΟΥΣΙΚΗ-ΘΕΑΤΡΙΚΗ

Για ζήτηματα ὕλης ἀπευθύνεστε

«Μηνιαίαν Ἐπιθεώρησιν»

Βαθῦ-Σάμον

Τὰ χειρόγραφα δὲν ἐπιστρέφονται.

ΔΙΕΥΘΥΝΟΥΣΑ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

Β. ΝΙΚΟΛΑΪΔΗΣ Χ. ΚΩΝΣΤΑΝΤΑΡΑΣ

Ν. ΡΙΤΣΟΣ

Γ. ΣΜΥΡΝΙΟΥΔΗΣ

ΠΑΡΑΓΡΑΦΟΙ

Στὸ προηγούμενο φυλλάδιο ἔγινε ἓνα λάθος μεγάλο. Τὰ ποιήματα «Τοῦ κάκου» καὶ «Τὰ μέρη ὅπου σ' ἀντάμωσα» τοῦ Μανωλῆ Βοηκλῆ δημοσιεύτηκαν γιὰ μεταφράσεις ἀπ' τὰ Τραγούδια τῆς Βιλιτώσ, ἐνῶ ἔϊτανε πρωτότυπα καὶ δὲν εἶχανε καμμιά σχέση μετὰ τὸ Πιέρ Λουί. Αὐτὸ ἔγινε ἀπὸ ἀνακάτεμα τῶν χειρογράφων στὸ τυπογραφεῖο καὶ παρακαλοῦμε τὸν κ. Βοηκλῆ νὰ μᾶς συχωρέσει.

Ο Φιλοτεχνικός Ὀμίλος μ' ἓνα γράμμα τοῦ Προέδρου του μᾶς παρακαλεῖ νὰ γράψουμε δυὸ λόγια γιὰ τὸν κ. Γ. Σμυρνιούδη καὶ νὰ τὸν εὐχαριστήσουμε γιὰ τὴν ἐργασία του σχετικά μετὰ τὴν ἐκδοσὴ τῆς «Μ. Ἐπιθεωρήσεως». Τὸ κάνουμε μετὰ πολλὴ εὐχαρίστηση γιατί καὶ μεῖς ἔχουμε τὴ γνώμη ὅτι ἓνας ἀπὸ τοὺς λίγους ποὺ ἐξυπηρέτησαν μετὰ ἀληθινὴ ἀφοσίωσιν τοὺς εὐγενικοὺς σκοποὺς τοῦ Ὀμίλου εἶνε καὶ ὁ κ. Σμυρνιούδης. Καὶ ἰδιαιτέρα ἡ «Μ. Ἐπιθεωρήσις» τοῦ ὀφείλει πολλά. Ἐνάμισυ χρόνον τώρα, ὕστερ' ἀπ' τὴν παραίτησιν τοῦ κ. Βουλῆ, εἶχε ἀναλάβει τὴ διεύθυνσιν τοῦ περιοδικοῦ, καὶ σ' ὅλο αὐτὸ τὸ διάστημα χάρη στὴν ἀδιάκοπην καὶ ἐντατικὴν προσπάθειαν ποὺ κατέβαλλε, ἡ ἐκδοσὴ τῆς «Ἐπιθεωρήσεως» ἐξακολούθησε τακτικῶς, παρ' ὅλα τὰ προσκόμματα ποὺ συνηθέστατα συναντᾷ κανεὶς σ' ἓνα τέτοιον ἔργον. Κι' ὅσοι ξέρουν τί κόπους σωματικούς καὶ διανοητικούς στοιχίζει γενικῶς ἡ ἐπιμέλεια ἑνὸς περιοδικοῦ, θάναί σὲ θέσῃ νὰ ἐκτιμήσουν καλλίτερα τὴν σιωπηλὴν καὶ ἀθόρυβον ἐργασίαν τοῦ κ. Σμυρνιούδου.

Ο κ. Ἄρ. Βουγιούκας, Διευθυντὴς τῆς ἐφημερίδος Ἐθνικός Ἄγων ποὺ βγαίνει στὴν Ἀθήναν, ἀφιερώνει πολλὰς στήλας γιὰ τὰ ζήτηματα ποὺ ἐνδιαφέρουν τὸ νησί μας. Καὶ γράφει τόσα καλά λόγια σχετικά μετὰ τὴν ἰδρύσιν τοῦ παραρτήματος τοῦ Ἑλλ. Ὠδείου καὶ γιὰ τὴν ἀνέγερσιν Θεάτρου, ποὺ ὁ Φιλοτεχνικός κρίνει καθήκον του νὰ τὸν εὐχαριστήσῃ θερμῶς, γιὰ τὴν ὑποστήριξιν τῶν ἀληθινῶν συμφερόντων τοῦ τόπου μας.

ΜΗΝΙΑΙΑ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΙΣ

(Γραφεῖα δίπλα στὸ Γυμνάσιο)

Συνδρομὴ γιὰ ἓνα χρόνον, προπληρωτέα

Ἑδωτικῆς Δραχ. 30

Ἀμερικῆς Δολλ. 2

Ἀγγλίας Σελιν. 40

Γιὰ τὰλλα Κράτη Φρ. 20

Οἱ συνδρομὲς ἀρχίζουν Ἰούλιο καὶ Ἰανουάριο.

Γιὰ πληροφoρίες καὶ συνδρομὲς ἀπευθύνεστε «Φιλοτεχνικὸν Ὁμιλὸν Νέων»

Σάμος—Βαθῦ—Ἑλλάς

Γιὰ ζητήματα συντάξεως «Μηνιαίαν Ἐπιθεώρησιν»

Ὅσοι συνδρομηταὶ ἀλλάζουν διεύθυνση νὰ μᾶς τὸ δηλώνουν.

ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΟΝ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΝ ΤΟΥ «ΦΙΛΟΤΕΧΝΙΚΟΥ ὉΜΙΛΟΥ ΝΕΩΝ»,

Καραθανάσης Μῆτσος Σύμβουλος, Νικολαρεῖζης Κώστας Ταμίας, Σβορώνου Οὐρανία Σύμβουλος, Σβορώνος Σταύρος Ἀντιπρόεδρος, Σίδερης Δημήτριος Σύμβουλος, Συμμεριουδης Γεώργιος, Γραμματεὺς Στεφανίδης Θέμος Πρόεδρος Συννεφιά Λύρα, Σωτηρίου Πλάτων Σύμβουλοι.

ΑΝΤΙΠΡΟΣΩΠΟΙ

ΚΑΡΔΟΒΑΣΙ Λουκ. Βαφειάδης. ΜΥΤΙΔΗΝΟΙ Μανουὴλ Βουκλῆς. ΤΗΓΑΝΙ Ζήνων Δημητριάδης. ΒΟΥΡΑΙΩΤΕΣ Γεωργ. Σβεργίδης. ΠΑΓΩΝΑΣ Ποθ. Λεκάτης. ΜΑΡΑΘΟΚΑΜΠΟΣ Ἄλεξ. Μαρτίνος. ΜΥΤΙΔΗΝΗ Μαρία Καραϊσκάκη. ΚΟΚΚΑΡΙ Ἰπποκρ. Βανδῶρος.

= ΑΛΛΗΛΟΓΡΑΦΙΑ =

Βασ. Βαρθούνη, Ἡρακλ. Κρικιγιάννην Κωνστ. Μητσάκην, οἰκογ. Ἀνεζίνη Νικ. Ἰωαννίδην Σπύρον Ἐπτακοίλην, Ἐμμ. Πολυζωίδην, Γεωργ. Φιορεντίνον, Δημ. Σκραντιδην, Ἰωαν. Συμμεριάνην, Χρυσ. Κυράνην, Σταῦρον Σβορώνον, Δημ. Σίδερην, Δημ. Σταυρινόν, Ν. Ἀναστόπουλον, Κωνστ. Σείρλην, Κωνστ. Σπύρου, Κωνστ. Παπαθασιλείου, Ἐμμ. Στυλιανοῦ, Ἄλ. Σαγωνᾶν. Albert Missir, Χριστ. Σοῦτον, Οὐρ. Σβορώνου, Γεωργ. Καραγιάννην, Ἐμμ. Ἠλιάδην, διδα Βασιλ. Σιδηρουργοῦ, Ἰωαν. Καραθανάσσην. Ἄλεξ. Καρύδαν, Ἰωάννην Παράσχου, Δημ. Νοταρᾶν, Ἰππ. Νικολαρεῖζην, Νικ. Παπάζογλου, Δημ. Λαχανᾶν, Εὐρ. Κλασσόπουλον, Ἄλεξ. Ἀνδρεάδην, οἰκογ. Χρηστίδου, Πυθχγ. Ζαρμπάνην, Δημ. Στυλιανίδην, Ἐμμ. Σταμάτην, Joseph Missir, Μιμ. Στεφανίδην, Γεωργ. Νίκολαν, Ἐμμ. Παράσχου, Ν. Χρηστινίδην, Β. Θεοφανίδην, Ἐμπορ. Σύλλογον, οἰκογ. Λουκίδου, Ἐπαμ. Χρυσανθόπουλον, Παῦλον Παπαδάκην, Κωνστ. Παπακώσταν, Ἄλεξ. Κατσούλην, Λαμ. Λαμπρινίδην, Νικ. Κιράνην, Βασ. Μιχαηλίδην, Β. Καριώτογλου, Σ. Ἰωαννίδην, Πολ. Πανταζίδου, Εὐαγγ. (Συνέχεια εἰς τὴν 3ην σελίδα τοῦ ἐξωφύλλου.)